

**ДО
АКРЕДИТАЦИОННИЯ
СЪВЕТ НА НАОА**

ДОКЛАД

НА

**ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ ПО СОЦИАЛНИ И ПРАВНИ НАУКИ, СИГУРНОСТ И
ОТБРАНА ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНОТО ОЦЕНЯВАНЕ ПО ПРОЦЕДУРА ЗА
ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА СПЕЦИАЛНОСТ ОТ РЕГУЛИРАНИТЕ ПРОФЕСИИ**

“ПРАВО”

**В ПРАВНО-ИСТОРИЧЕСКИЯ ФАКУЛТЕТ НА ЮГОЗАПАДНИЯ
УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ – ГР. БЛАГОЕВГРАД**

Уважаема г-жо Председател на АС на НАОА,

Постоянната комисия по социални и правни науки, сигурност и отбрана представя на Вашето внимание настоящия доклад за резултатите от извършеното оценяване по процедурата за програмна акредитация на специалност от регулираните професии „Право“ в Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“.

Докладът е разработен съгласно чл. 88а, ал. 5, т. 2 от ЗВО и чл. 33, ал. 1, т. 2 и чл. 35, ал. 1 от ПДНАОА и приетите от Акредитационния съвет на НАОА (20.10.2016 г.) критерии за програмна акредитация на специалностите от регулираните професии в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в европейското пространство за висше образование (ESG)- част 1 /1-10/ и по смисъла на чл.78, ал.3 от ЗВО.

СЪДЪРЖАНИЕ

- I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА
- II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ
- III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА СПЕЦИАЛНОСТ ОТ РЕГУЛИРАНИТЕ ПРОФЕСИИ В ЕВРОПЕЙСКОТО ОБРАЗОВАТЕЛНО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/ – ЧАСТ 1 (1-10) И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО /ТАБЛИЦА 4/, ПРИЕТИ ОТ АС НА НАОА НА 20.10.2016
- IV. ЗАКЛЮЧИТЕЛНА ЧАСТ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

№ по ред	Решения	Номер и дата на протокол / дата на извършено действие
1.	Откриване на процедурата от АС	Протокол № 12/13.06.2019
2.	Утвърждаване на състав на ЕГ от АС	Протокол № 13/27.06.2019 г
3.	Извършено посещение на ЕГ във ВУ	9–11 юли 2019 г.
4.	Обсъждане и приемане на доклада на ЕГ от ПК	Протокол № 22/25.09.2019
5.	Обсъждане и приемане на доклада на ПК и изпращането му до ВУ за становище	Протокол № 24/24.10.2019
6.	След изтичане на срока по чл. 35, ал.2 от ПДНАОА (отн. становището на оценяваната институция) ПК предоставя доклада на АС	

Определената от Акредитационния съвет на НАОА Експертна група по процедурата е в състав:

1. проф. д-р Юлия Бояджиева – БАК – ръководител ЕГ
2. проф. д-р Ганета Минкова – СУ „Св. Кл. Охридски“
3. Атанаска Петкова – студентка в ЮФ на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“

Наблюдаващ процедурата член на ПКСПНСО: Светослав Мишев

I. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

С решение на Акредитационния съвет на НАОА(протокол № 15/28.05.2015 г.) е дадена акредитация на специалност от регулираните професии “Право“, образователно-квалификационна степен „магистър“ в Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“ на основание на обща оценка по критериите 8,31 (осем цяло и тридесет и една стотни). Определен е срок на валидност на акредитацията от 5 (пет) години. Определен е капацитет на специалността от 1800 (хиляда и осемстотин) студенти: 1100 (хиляда и сто) студенти в редовно обучение и 700 (седемстотин) – в задочно обучение.**Формулирани са четири препоръки.**

След извършена проверка по САНК, с решение от 11.10.2018 г. (протокол № 17) Акредитационният съвет на НАОА констатира, че ПИФ на ЮЗУе **изпълнил препоръка № 1 и изпълнява препоръки № 2, 3 и 4**, формулирани в решението

на АС от 28.05.2015 г.

ПРЕПОРЪКА № 1. Да се въведат избираеми дисциплини с цел специализация при упражняване на юридическа професия (съд, прокуратура, адвокатура, нотариат, съдебно изпълнение, държавна администрация).

За изпълнение на препоръката е назначена комисия в състав заместник-декан на ПИФ и двама хабилитирани преподаватели (Заповед №60/15.09.2015г.), която:

- проучва учебните планове по специалност „Право“ на другите юридически факултети в Република България относно наличието на специализации по време на следването, законодателната уредба и изискванията за провеждане на специализация по време на обучението;

- представя доклад с резултатите от проучването, който е обсъден в трите правни катедри на Правно-историческия факултет на ЮЗУ.

Изготвено е *Методическо указание* към учебния план на специалност „Право“, в което е описано с какъв брой учебни дисциплини е възможно да се придобие съответна специализация (утвърдено от ФС на ПИФ на заседание, състояло се на 10.03.2016 г.).

Взето е решение за изменения и допълнения на квалификационната характеристика на специалност „Право“ (приети с решение на Академичния съвет от 15.03.2017 г., протокол № 17). Взето е и решение да се въведе възможност за обучение по една от изброените по-горе 6 специализации след набиране на определен брой избираеми учебни дисциплини.

Приетите решения ще бъдат реализирани след като влезе в сила проектът за Постановление на Министерския съвет за изменение на Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“, с който се предлага тя да влезе в сила от учебната 2020–2021 г.¹

ПРЕПОРЪКА № 2. Да се разшири електронното обучение в образователния процес по специалност „Право“.

Констатирано е, че през акредитационния период разширяването на електронното и мултимедийното обучение на студентите юристи е един от основните приоритети в учебния процес и научноизследователската дейност.

За отбелязване е, че изпълнението на тази препоръка е подпомогнато от осъществения проект BG051PO001-4.3.04-0063 „Развитие на електронни форми на дистанционно обучение в системата на ЮЗУ „Неофит Рилски“, финансиран от Европейски социален фонд на ЕС по ОП „Развитие на човешките ресурси“ и конкретно чрез закупените лицензирани електронни курсове и обучените преподаватели от ПИФ за работа със специалния софтуер *Blackboard*. В продължение на проекта през февруари 2017 г. ПИФ организира кръгла маса „Новите предизвикателства в електронната среда – правни аспекти“ съвместно с Международния правен център, а през ноември 2018 г. – уъркшоп „Правни

¹Към момента на акредитация обучението по специалността „Право“ в страната се осъществява по НЕДИ от 1996 г., отменена с още не влязлата в сила нова наредба от 2017 г. (ДВ, бр. 35 от 2 май 2017 г.).

проблеми в дигиталната среда”.

В доклада по изпълнение на препоръките подробно са описани направленията и инициативите за реализиране на втората препоръка:

- дооборудване навсички учебни зали на факултета с мултимедия; в процес на инсталиране е интерактивна дъска;
- увеличаване броя на дисциплините, включващи в учебния процес различни форми на електронно обучение, като нарастването им се отчита всяка академична година; предварително изпращане в електронна форма на казусите, които се разглеждат на семинарните занятия;
- осигуряване на достъп на студентите в учебните зали на факултета до правно-информационната система „Апис“, което подпомага решаването на казуси на семинарните занятия пизготвянето на курсови работи;
- достъп на преподавателите и студентите до водещи академични списания и части от книги в областта на правото чрез on-line ресурсите, осигурени от ЮЗУ; издаване в електронна форма на списанието „Международна политика“ и на електронното списание „Право, политика, администрация“ (двете списания са издания на ПИФ);
- използване на мултимедийни презентации и видеофилми при провеждането на лекционни занятия и семинарни упражнения в голяма част от учебните дисциплини по специалност „Право“, при провеждането на репетиториумите за подготовка за държавните изпити; при симулативните процеси в Учебната съдебна зала на ПИФ (например през 2016 г. студенти, изучаващи дисциплината „Алтернативно разрешаване на спорове“, са изготвили 3D информационно табло за медиацията); при всички проведени информационни кампании и съвместни мероприятия с други институции.

Препоръка № 2 е изпълнена изцяло. През периода на акредитацията електронното обучение е навлязло в широка степен в образователния процес, осъществяван с редовните и задочните студенти юристи от ЮЗУ, както и с докторантите, с продължаваща тенденция за бъдещо развитие.

ПРЕПОРЪКА № 3. Обвързване на научното израстване на преподавателите и тяхното възнаграждение с резултатите от удовлетвореността на студентите на база на анкетните проучвания, с успешното научно ръководство на докторанти, както и с резултатите от периодичната атестация на преподавателския състав.

През акредитационния период 2015–юни 2019 г. е активизирано обвързването на академичното израстване на преподавателите и съответно тяхното възнаграждение със резултатите от **удовлетвореността на студентите**. Действащата от 2004 г. Университетска система за осигуряване и оценяване на качеството включва специален ред за проучване на студентското мнение относно качеството на преподавателската работа. За тази цел *отдел „Оценяване и поддържане на качеството“ на ЮЗУ* е разработил няколко въпросника, които студентите попълват под формата на анонимни анкетни карти в края на семестъра и учебната година (вж. точки 3.1.3, 3.1.6, 7.1.1 и др. на настоящия доклад).

За измерване на цялостната удовлетвореност от проведеното обучение по специалност „Право“ се провеждат ежегодни анкетни проучвания на студентите випускници след полагането на държавните изпити.

Резултатите от анкетните проучвания задължително се обсъждат на катедрени съвети и при инициране на процедури за заемане на по-висока академична длъжност и се отчитат от *Университетската комисия за необходимост от обявяване на конкурс за заемане на академична длъжност*, в съответствие с §5, ал. 1–3 от Допълнителните разпоредби на *Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“*².

Научното израстване на академичния състав е обвързано и с резултатите от **периодичната му атестация**, която се провежда съобразно изрично уредена критериална система в *Правилника за атестиране на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“*. Общата атестационна оценка на преподавателите, наред с учебната и научноизследователската им дейност, включва и ръководство на дипломанти и докторанти.

Преподавателите, избрани за научни ръководители, са стимулирани да работят интензивно с докторантите, като освен установеното допълнително годишно възнаграждение за научно ръководство, получават и допълнително възнаграждение (награда) при успешна защита от докторанта в рамките на законоустановения срок.

Ръководството на ЮЗУ, в частност на Правно-историческия факултет, прилага разнообразни способи за мотивиране на преподавателския състав към повишаване на професионалните му компетенции: възможности за академична мобилност в страната и чужбина; финансова подкрепа при участие в национални и международни научни форуми и проекти; присъждане на парична награда със заповед на ректора на ЮЗУ за особени постижения в научноизследователската дейност; стимулиране, включително с финансова подкрепа, на реферирани публикации в индексирани научни списания в страната и чужбина, включени в научните бази данни „SCOPUS“ и „Web of Science“. От няколко години *Централната университетска комисия по научноизследователската дейност* разпределя част от средствата, предвидени за вътрешно финансиране, за подкрепа на публикации в издания, индексирани в научните бази данни „SCOPUS“ и „Web of Science“ (на авторите на такива публикации се дават по 1000 лв.), както и за подкрепа на издания на ЮЗУ, включени в базите данни „SCOPUS“, „Web of Science“ и „Erih Plus“ (списание „Право, политика, администрация“, издавано от катедра „Публичноправни науки“ на ПИФ е индексирано в базата данни „Erih Plus“).

ПКСПНСО констатира, че препоръка № 3 е изпълнена.

ПРЕПОРЪКА № 4. Подобряване на организацията по заявяване и закупуване на новоизлязла българска и чуждестранна научна литература и учебници.

Организацията по заявяване и закупуване на книги и учебници, включително и правна литература, е регламентирана в *Правилника на Университетската библиотека*.

Откриха се следните нови и положителни моменти:

- *на университетско равнище*: по електронен път се осъществява обмен на информация за нови заглавия в правните области с библиотеките на СУ „Св. Климент Охридски“, Нов български университет – София и с

²[\[http://rd.swu.bg/media/3279/vatr.%20pravila%201.pdf\]](http://rd.swu.bg/media/3279/vatr.%20pravila%201.pdf).

Националната библиотека “Св. св. Кирил и Методий”;засилен е междубиблиотечният обмен на книги;посредством изградената национална библиотечна мрежа се осъществява пълнотекстов достъп до търсеното заглавие чрез междубиблиотечно и международно заемане; чрез услугата DDS (доставка на документи по електронен път) се поръчват и получават сканирани статии и части от книги; през акредитационния период студентите, докторантите и преподавателите имат достъп, освен до съществуващите дотогава електронни информационни ресурси в Университетската библиотека и до надградените системи „EBSCOhost“и „EBSCOPremium“;

• *на факултетно ниво:* в последно време при изпълняваните проекти от ПИФ политиката е по-голяма част от средствата се отделят за закупуване на българска и чуждестранна литература за сметка на други „пера“;поддържа се дадената преди 10–12 години придобивка на докторантите да им бъдат отпускани годишно по 600 лв. за редовните и по 300 лв. за задочните по план-сметка, с част от които те могат да си купуват научна литература по проблема, който изследват.

ПКСПНСО констатира, че препоръка № 4 е изпълнена.

Постоянната комсия по социални и правни науки сигурност и отбранан счита, че са изпълнени четирите задължителни препоръки на Акредитационния съвет на НАОА от предходната програмна акредитация на специалност „Право“ при ЮЗУ „Неофит Рилски“.

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА СПЕЦИАЛНОСТТА ОТ РЕГУЛИРАНИТЕ ПРОФЕСИИ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ/ESG/- ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 2 ОТ ЗВО³.

СТАНДАРТ 1. ПОЛИТИКА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 1.1. При извършване на обучение в специалността се поддържа и развива политика за осигуряване на качеството, която се оповестява и е част от стратегическото управление на висшето училище.

По1.1.1.

Правно-историческият факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ осъществява обучение на студенти в ОКС „магистър” по държавно регулираната специалност “Право” (освен това факултетът обучава и по 5 бакалавърски и 5 други магистърски програми). Образователната дейност на ПИФкато цяло и конкретно по отношение обучението на студентите юристи е организирана в съответствие с мисията, целта и задачите на университета, отразени в *Стратегията за развитие на Югозападния университет „Неофит Рилски“ 2012–2020⁴* и *Стратегията за развитие на Правно-историческия факултет на ЮЗУ 2015–2019⁵*.

Осъществяваната образователна дейност по направление 3.6 „Право“ е в

³ Оценяването се извършва съгласно приетите от Акредитационния съвет Методика за оценяване по критериалната система на НАОА и Правила за гласуване на процедури за акредитация и за оценяване на проекти.

⁴<http://www.swu.bg/media/351493/development%20strategy%202016.pdf>].

⁵<http://www.law.swu.bg/law/mod/page/view.php?id=5>].

пълно съответствие и с мисията на специалност „Право“, обхващаща 3 направления: образователно, научноизследователско и възпитателно. *Стратегическата цел* на обучението на студентите по право е да подготвя висококвалифицирани кадри с теоретични и практически умения, които да се реализират успешно в юридическата професия и да бъдат конкурентноспособни на пазара на труда не само в България и Европейския съюз, но и извън неговите граници. За реализирането на тази стратегическа цел са формулирани и строго се следват *конкретни цели, задачи и подходи*.

Съобразно действащата към периода на акредитационната процедура нормативна уредба, обучението на студенти в професионално направление 3.6 „Право“ в ПИФ на ЮЗУ се провежда в *две форми на обучение: редовно и задочно (относно учебните планове, дисциплините, хорариумите и т.н. вж. т. 2.1.7 на настоящия доклад)*.

При определени условия са предвидени нормативни възможности за обучение по индивидуален учебен план и по две специалности в рамките на факултета, университета и други университети.

Обучението на студентите юристи се извършва от 3 катедри (структурата на ПИФ включва общо 6 катедри): „Публичноправни науки“, „Гражданскоправни науки“ и „Международно право и международни отношения“, което оптимизира в достатъчна степен учебния процес.

По 1.1.2.

В ПИФ на ЮЗУ наблюдението, оценяването, поддържането и усъвършенстването на качеството на обучението се основава на действащата от 2004 г. *Университетска система за осигуряване и оценяване на качеството*, чиято организационна структура е дадена по-долу.

Системата е разработена на базата на националната нормативна рамка и е приведена в съответствие със *Стандартите и насоките за осигуряване на качество в Европейското пространство за висше образование /ESG/ от 2015 г.* Дейностите, стандартите и правилата за осигуряване и оценяване качеството на университетската образователна дейност са регламентирани в следния *набор от документи*⁶: ниво А – Наръчник по качеството; ниво В – процедури по управление на качеството; ниво С1 – работни инструкции (в т.ч. учебни планове и програми); ниво С2 – оперативни документи (списъци, планове, формуляри, справки).

⁶За документи по качеството се считат още националните законови и подзаконови нормативни актове, отнасящи се до висшето образование и вътрешните нормативни актове на ЮЗУ "Неофит Рилски" [<http://www.swu.bg/university-profile/strategies-and-regulations/quality.aspx>].

Вътрешна организационна структура по управление на качеството

Постоянната комисия констатира, че обучението по специалност „Право“ е съобразено с предвидените в Системата по качеството стандарти и правила. Активно функционира Факултетна комисия по осигуряване и оценяване на качеството на образованието и акредитацията, която включва: заместник-декана, отговарящ за качеството и акредитацията, катедрените отговорници по качеството и акредитацията, представители на студентите и докторантите, представител на потребителите. На ниво катедри има *катедрени отговорници по качеството и акредитацията*, които наблюдават всички аспекти на учебния процес, събират и обработват информацията за качеството и акредитацията, обобщават предложенията и инициативите и предлагат съответни решения на катедрените съвети.

Правилата за провеждане на вътрешни одити по качеството са регламентирани от Процедура „Вътрешни одити по управление на качеството“. Тези одити се извършват ежегодно от Отдела по оценяване и поддържане на качеството към ЮЗУ по годишен план, съставен от пълномощника по качеството и утвърден от ректора на ЮЗУ. Одитите се осъществяват от одиторски екипи от десет члена и председател (преподаватели от други факултети, обикновено факултетни и катедрени отговорници по качеството). Във всеки екип са включени студент и представител на потребителите на кадри. Одиторите преминават вътрешно обучение по системата по качеството. През периода е провеждано и сертифицирано обучение от външна институция на целия мениджърски екип: декани, заместник-декани, ръководители катедри, факултетни и катедрени отговорници по качеството.

Параметрите за оценка на качеството включват: реализиран прием и капацитет; научно израстване на преподавателския състав; научни публикации; участие в научни проекти – университетски, национални и международни; реализация на студентите; акредитационен и

следакредитационен контрол и т.н.

Всеки вътрешен одит приключва с изготвянето на доклад и Карта за коригиращи действия, които се предоставят на факултета. За всяка една от катедрите се дават конкретни указания какви недостатъци да се отстранят какви мерки да се предприемат. Всяка катедра изготвя годишен доклад за предприетите коригиращи действия по отношение качеството на обучение в специалността, който се представя на комисията при следващия вътрешен одит.

През периода 2015–2019 г. са осъществени 5 планови вътрешни одита за оценка качеството на магистърската програма по право, провеждани в края на всяка учебна година.

През периода катедри „Гражданскоправни науки“, „Публичноправни науки“ и „Международно право и международни отношения“ на свои заседания редовно са обсъждали състоянието и проблемите на оценяванията в катедрата. Акценти в провежданата политика за осигуряване на качеството са вътрешноинституционалната самооценка на състоянието и тенденциите във факторите за осигуряване, поддържане и развиване качеството на обучението и външната оценка на качеството на образователния продукт.

По 1.1.3.

Политиката за осъществяване на взаимовръзка между научните изследвания и обучението е важна част от управленската концепция за по-нататъшното развитие и усъвършенстване на образователно-научната дейност на ПИФ на ЮЗУ „Неофит Рилски“ и отговор на националните стратегически документи и изисквания в тази област. Философията на тази взаимна връзка се основава на синхронизацията на преподавателската и научноизследователската дейност на академичния състав под две линии: традиционна – при изясняване съдържанието на основните правни понятия, разработвани от правната наука и юриспруденцията в продължение вече на хилядолетия, и актуална, следваща развитието на обществените отношения и насоките за адекватната им регулация.

И през акредитационния период отлична възможност за ефективно поддържанена взаимодействието между наука, образование и практика, както и заинкорпориране на резултатите от научната дейност в образователния процес предоставя участието на преподаватели, студенти и докторанти в научноизследователски проекти. Повечето от темите на проектите потвърждават изложената по-горе констатация за съчетаване на традиционализма с актуалните и бъдещите тенденции в правото: „Международното икономическо право – иновации и предизвикателства“ (2017 г., с участието на 6 докторанта); „Наказателноправните науки – територия на авангардни проучвания“ (2018 г., с участието на 1 докторант и 5 студента); „Изследвания на правните проблеми в дигитална среда“ (с участието на 6 докторанта и един студент) и др.

Критерий 1.2. Управление на качеството на образованието

По 1.2.1.

Както беше посочено в т. 1.1.2, в ПИФ на ЮЗУ има изградена постоянно действаща организация за управление качеството на учебния процес,

осъществявана чрез дейността на Факултетната комисия по качеството и акредитацията, деканското ръководство, ръководителите на катедри и катедрените отговорници по качеството.

Контролът върху качеството на учебния процес и ефективността на предприетите действия за реализиране на качеството се осъществява чрез вътрешните одити.

Периодично се провеждат обучения на членовете на ФККАи на катедрените отговорници по качеството и акредитацията в съответствие с актуалните изисквания (например по повод на приетата нова критериална система на НАОА от 2016 г.).

По 1.2.2.

Осигуряването на академично единство в ЮЗУ е заложено във всички вътрешни нормативни актове и ръководни документи. Всички те гарантират етични норми и стандарти за поведение, коректност, морал и добри практики на общуване между ръководители, служители, преподаватели, студенти, докторанти, заинтересовани обществени групи.

С цел осигуряване на прозрачност в работата и ефективност на диалога с обучаемите на всяко катедрено заседание присъстват по един курсов отговорник и редовните докторанти. Регистрираното мнение на студентите се взема предвид при организирането, осигуряването, провеждането и управлението на учебния процес.

В ЮЗУ е приет *Етичен кодекс на преподавателите* (2007 г.)⁷, насочен към осигуряване на академично единство и академични свободи чрез спазване на морално поведение и нетърпимост към прояви на каквато и да е форма на дискриминация. Действа *Комисия по етика на научните изследвания*, работата на която е регулирана от правилник⁸ и цели включително и предотвратяването на плагиатство.

За предотвратяване и санкциониране на изпитни измами и плагиатство е разработена *Общоуниверситетска процедура за проверка и констатиране на случаи на преписване от студенти*.

При проверките на студентските и докторантските разработки, освен традиционните възможности на търсачките „Google“, „Yahoo“, „Bing“, „Rambler“, „Яндекс“ и на базите данни „Google Science“ и „Academia.edu“, академичният състав използва и специализиран софтуер „AdvegoPlagiatus“, „DesktopPlagiarismChecker“, „AntiPlagiarist“, „Viper“, „TurnItIn“.

В съответствие с разпоредбите на чл. 67 от *Правилника за устройството и дейността на ЮЗУ*, при доказано преписване или плагиатство студентът може да бъде наказан със забележка, предупреждение за отстраняване и отстраняване от университета.

През акредитационния период 2015–юни 2019 г. няма документирани процедури за прояви на дискриминация, изпитни измами, нарушения на авторското право и плагиатство от преподаватели, студенти и докторанти по право.

Изводи на ПКСПНСО по Стандарт 1:

⁷[\[https://fp.swu.bg/images/kodesks.pdf\]](https://fp.swu.bg/images/kodesks.pdf).

⁸[\[http://www.swu.bg/university-profile/strategies-and-regulations/research-and-academic\]](http://www.swu.bg/university-profile/strategies-and-regulations/research-and-academic).

- *Обучението в специалността от регулираните професии „Право“ е в съответствие със зададените мисия, цели и задачи на ЮЗУ и на ПИФ. Повишаването на качеството на обучение се откроява като един от основните приоритети на ръководството на факултета. Тенденцията е на непрекъснато подобряване на качеството на образователната дейност в съответствие със стандартите чрез пълноценно използване на вътрешните ресурси – академичен състав, материална, информационна и вътрешнонормативна база.*

- *Университетската система за качество е адекватен регулатор на цялостната дейност на ПИФ на ЮЗУ, като същата обхваща и не противоречи на спецификата ѝ.*

- *В достатъчна степен са гарантирани залегналите в ЗВО академични свободи и нетърпимостта към всякакви форми на дискриминация, изпитни измами и плагиатство, като за целта са приети правила и процедури за предотвратяването и санкционирането им. Актове в тази насока са Етичният кодекс на преподавателите в ЮЗУ и Общонаучната процедура за проверка и констатиране на случаи на преписване от студенти.*

ПКСПНСО констатира, че изискванията на критериите по Стандарт 1 са надлежно изпълнени.

СТАНДАРТ ESG 2. РАЗРАБОТВАНЕ И ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 2.1. ПИФ на Югозападния университет извършва обучение по специалността „Право“ като прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на учебните планове и програми, отчитайки интересите на партньорските организации, потребителите на кадрите на факултета и студентите.

По 2.1.1.

Учебните планове и учебните програми, регламентиращи обучението по специалността от регулираните професии „Право“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ, са разработени в съответствие с целите и задачите на посочените в т. 1.1.1 стратегии за развитие на ЮЗУ и на ПИФ на ЮЗУ, конкретизирани в Стратегията за развитие на професионалното направление 3.6 Право в ЮЗУ.

Професионалните и общите компетенции, които трябва да придобият студентите по право, са заложи в квалификационната характеристика на специалността, определяща: целта и задачите на обучението по нея; основните, специализираните и практическите знания и умения, които студентите получават; насоките за професионална реализация на обучаваните. При разработването на учебните програми в специалност „Право“ водещо значение има професионалната квалификация, която получават завършващите студенти и доколко същата съответства на търсенето на специалисти на пазара на труда. Осъществяваният на университетско и факултетно равнище анализ на търсените професии се основава на:

- национални и регионални проучвания, осъществявани от държавни институции и други организации като Националния статистически институт, Българската академия на науките, Българската търговско-промишлена палата и др.;

- отчитане на тенденциите на отворения европейски пазар;

• информация от анкетите, провеждани от *Центъра „Кариерно развитие“* към ЮЗУ „Неофит Рилски“. За целта се прилагат *три вида анкетни карти*, които се попълват електронно на неговия интернет сайт: *Анкетна карта за работодатели*⁹, чрез която се проучва мнението на работодателите относно професионалната реализация на кадрите на университета; *Анкетна карта за реализация на кадрите на ЮЗУ „Неофит Рилски“*¹⁰; *Анкетна карта за реализация на получилите ОНС „Доктор“*¹¹.

Центърът за кариерно развитие поддържа *регистър на работодателите*, заявяващи свободни работни позиции за специалисти със съответна професионална квалификация, от който се получава допълнителна информация за степента на заинтересованост от специфичните компетенции, които придобиват студентите в процеса на обучението си.

Освен това *университетският отдел „Оценяване и поддържане на качеството“* при изпълнение на контролните си дейности във връзка с качеството на обучение, прилага *три вида въпросници*: за определяне изискванията на фирми и организации (ОД 1-05-03); за кореспонденция с фирми и организации (ОД 1-05-13); за проучване мнението на дипломирани специалисти и техните работодатели (ОД 1-05-12).

На базата на разностранно получената информация се изготвя *актуален анализ* относно търсените професионални квалификации на регионалния и националния пазар на труда. Нерядко резултатите от проучванията инициират разработване на нови учебни програми/дисциплини с цел надграждане на знанията и уменията в търсените области.

По 2.1.2.

Политика на ПИФ на ЮЗУ, следвана и през акредитационния период, е тясното сътрудничество между университетското преподаване и обучението с участието на партньори за придобиване на практически умения.

Съгласно изискванията на чл.10, ал.2 от *Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалност „Право“ и професионална квалификация „юрист“* от 1996 г., обучението по специалност „Право“ включва провеждането на *Задължителни учебни практики по публичноправни, гражданскоправни и наказателноправни науки* по програма, съгласувана с министъра на правосъдието.

Наред със задължителната практическа подготовка, в периода на обучението по специалност „Право“ се предлагат възможности и за *допълнително практическо обучение и специализирани стажове* в държавния и частния сектор с цел придобиване на специфични знания и умения в конкретна професионална област (администрациите на ВСС, Народното събрание, Президентството и др.). Възможности предоставят и сключените споразумения за провеждане на практическо обучение с Комисията за защита от дискриминация, Националния омбудсман и други институции.

За поддържането на ефективно практическо обучение на студентите юристи съществено значение имат постоянните контакти с представители на практиката, сред които: Окръжен, Административен и Районен съд –

⁹[\[http://esurvey.swu.bg/index.php/788423/lang-bg\]](http://esurvey.swu.bg/index.php/788423/lang-bg).

¹⁰[\[http://esurvey.swu.bg/index.php/survey/index/sid/137921/newtest/Y/lang/bg\]](http://esurvey.swu.bg/index.php/survey/index/sid/137921/newtest/Y/lang/bg).

¹¹[\[http://esurvey.swu.bg/index.php/711855/lang-bg\]](http://esurvey.swu.bg/index.php/711855/lang-bg).

Благоевград; Окръжна прокуратура – Благоевград и районните прокуратури в областта; софийските съдилища и прокуратури; Областна и общинска администрация – Благоевград; Областна дирекция на МВР – Благоевград; адвокатските колегии в София и Благоевград; Върховна касационна прокуратура; Върховен касационен съд; Национален институт на правосъдието; Висш съдебен съвет; Дипломатически институт при министъра на външните работи; Институт по публична администрация към Министерския съвети др. Представители надоста от посочените държавни органи и институции са привлечени като преподаватели на допълнителен трудов договор във факултета. *Тези и други институции имаха представителство и на срещата на Експертната група с потребителите на кадри.*

С цел проучване мнението на студентите и на работодателите относно ефективността на практическото обучение, в т.ч. провеждането на задължителните учебни практики, в ПИФ се използват *две анкетни карти*, разработени в изпълнение на вътрешноуниверситетския проект „Повишаване на практическото обучение и провеждането на учебните практики на студентите от специалностите „Право“ и „Публична администрация“ (SRP-B2/13).

За повишаване ефективността на практическото обучение през акредитационния период съществено значение има *реализацията на двата проекта „Студентски практики“* по оперативни програми на ЕС с положителни ефекти не само по отношение на възможността студентите да придобият специализирани умения и опит в реална работна среда, но и в предоставените възможности за работа след това (*вж. стр. 19 на доклада на ЕГ*). Проучването сред работодателите-ментори, провели практическото обучение на студенти от специалност „Право“, отчита, че преобладаващата част от тях са удовлетворени от цялостното представяне на студентите. В тази връзка следва да се посочи, че през 2019 г. в процес на реализиране е вътрешноуниверситетският проект „Теория и практика в обучението по наказателноправни науки“.

По 2.1.3.

В съответствие с изискванията на ЗВО, в ЮЗУ „Неофит Рилски“ е приета и се прилага *Университетска система за проверка и оценка на знанията, уменията и компетентностите на студентите*¹². Системата е съобразена с академичните стандарти на университета за качеството на образование и е синхронизирана с *Наредба № 21 от 2004 г. за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища.*

Университетската система изчерпателно определя правилата и процедурите за оценяване постиженията на студентите във всички дейности от образователния процес: аудиторни занятия (лекционни, семинарни, практически); самостоятелна работа (тестове, контролни, дипломни работи, реферати, курсови проекти); индивидуална работа с преподавател; участия в проекти, стажове, специализации, мобилност и др.

Основна форма за проверка и оценка на знанията и уменията на студентите по право в периода на обучение е *писменият изпит*. С решение на

¹²[\[www.swu.bg/university-profile/strategies-and-regulations/quality.aspx\]](http://www.swu.bg/university-profile/strategies-and-regulations/quality.aspx).

Факултетния съвет, въз основа на аргументирано предложение от катедрените съвети, е определен списък на учебните дисциплини, по които се допуска прилагането и на *други форми за оценяване*: устен изпит (за определяне степента на владеене на юридическия изказ и терминология) и специфични форми за оценка на специализирани умения (например симулация на съдебен процес чрез разпределение на функциите в процеса по правоприлагане).

Оценъчните процедури, които се прилагат в университета са: *текущ контрол; текуща оценка; изпит*. Силен акцент се поставя на текущото оценяване през семестъра с цел стимулиране на студентите да развиват непрекъснато своите знания и умения и по-интензивно и задълбочено ангажиране в учебния процес.

Сроковете за провеждане на семестриалните изпитни сесии се определят с календарен график за всяка академична година, утвърден от ректора.

По 2.1.4.

Съдържанието на учебните планове и програми в *юридическите факултети в България* е почти идентично, което е обусловено от общата образователна политика, единните критерии за качеството на обучение, както и еднаквите социално-икономически условия за професионална реализация в страната. В *ЗВО* и в *ПУД на ЮЗУ* е уредена възможност за едновременно обучение по две специалности в различни ВУ в страната. Разликите в съдържанието на учебните програми в отделните ВУ са продиктувани от особеностите в търсенето на специалисти и конкретните икономически и социални условия в съответния регион.

В контекста на пълноценната европейска интеграция, развитието на юридическото образование и юриспруденцията в страната е насочено към по-успешно синхронизиране на българската правна система с критериите на Европейския съюз. Уеднаквяването на законодателството, а в тази връзка и на учебните програми в областта на юридическото образование, имат за цел изграждането на единно европейско правно пространство. В тази насока от съществено значение е изискването на *НЕДИ*(чл. 7, ал. 3, 1996 г.), изпълнено от ПИФ на ЮЗУ, за включване в конспектите на учебните дисциплини на въпроси от приложимото в съответната област право на Европейския съюз.

При съпоставка с *аналогични учебни програми в чужбина* следва да се отчитат особеностите в провежданата държавна политика по отношение на образованието, в т.ч. спецификите на националното законодателство. Друга съществена разлика между юридическото образование в България и други държави в Европа и САЩ е задължителното съдържание на образователната програма. Студентите в чужбина имат по-голяма свобода на избор на учебните дисциплини, които следва да изучават в процеса на обучението си по бакалавърската или магистърската програма по право.

По 2.1.5.

Наблюдението, контролът, анализът и оценката на учебните програми и на учебната документация, осигуряващи обучението по специалност „Право“, се извършват от *отдел „Оценяване и поддържане на качеството“* на ЮЗУ. Това става в рамките на ежегодно провежданите вътрешни одити на базата на *Инструкцията за разработване на нови, обновяване, одобряване и наблюдение на учебни планове и програми* и следните процедури от *Университетската*

система за оценяване и поддържане на качеството на обучение:

- Процедура по управление на качеството ПР 1-09 „Управление на процесите за одобряване, наблюдение и обновяване на учебни планове и програми”;
- Процедура по управление на качеството ПР 1-07 „Управление на процесите на оценяване”.

Необходимостта от всяка учебна програма (извън програмите по задължителните дисциплини) се доказва съобразно изискванията на пазара на труда и актуалните тенденции в правото в национален, европейски и международен контекст.

По 2.1.6.

Участието на работодателите в процеса по изготвяне и обновяване на учебните програми, според Инструкцията за разработване на нови, обновяване, одобряване и наблюдение на учебни планове и програми и посочените в т. 2.1.5 университетски процедури, се изразява в следното:

- по покана на титуляра на учебната дисциплина или на ръководството на катедрата/факултета представители на практиката и експерти участват в обсъждането на нови и обновяването на съществуващи учебни програми на катедрени и факултетни съвети;
- изискват се писмени становища от страна на потребителите на кадри, заинтересовани представители на бизнеса и професионалните организации относно необходимостта от приемането, респ. актуализирането на съдържанието на учебните програми;
- изискват се становища и препоръки от потребителите на кадри относно организацията на учебния процес и състоянието на учебните програми на провежданите от факултета и университета научни форуми и публични мероприятия;
- ежегодно се провеждат анкетни проучвания чрез въпросници за: определяне на изискванията на фирми и организации (ОД 1-05-03); проучване мнението на дипломирани специалисти и техните работодатели за равнището на подготовката на студентите в специалността (ОД 1-05-12); кореспонденция с фирми и организации (ОД 1-05-13).

В практиката на факултета са се наложили следните форми на участие на студентите при разработването на нови и актуализирането на съществуващите учебни програми:

- участие на студенти(групови и курсови отговорници и други)в заседания на катедрени, факултетни и академични съвети, на които се обсъжда приемането на нови или актуализирането на съществуващи учебни програми;
- насрочване на специални срещи между ръководителите на одиторските екипи и груповите и курсовите отговорници при провеждането на вътрешни одити,на които последните могат да отправят предложения за изменения в учебната документация на специалността (учебен план, учебни програми, разпределение на аудиторната и извънаудиторната заетост, квалификационна характеристика и др.);
- анкетните проучвания сред студентисъщо са своеобразен коректив при разработването и обновяването на учебното съдържание. Особено ценни са препоръките на дипломиращите се студенти, които имат цялостен поглед

върху качеството на учебното съдържание и проведения образователен процес в специалността.

В *Сборника с указания за оптимизиране на учебния процес* е указано, че студентите се информират относно следните права: да получат учебния план, по който ще се обучават; учебните програми; да участват в комисии за оценяване на учебен курс и за оценяване на преподавател по отношение на постигнатото от него качество на обучение.

Стремежът на ръководството на ПИФ е да осигури нужната стабилност на учебните планове – последните промени са от 2014 г. Предстоят промени след влизането в сила на новата *НЕДИ* и с оглед на предстоящите изменения на Закона за висшето образование.

Учебните програми се променят най-вече по отношение на препоръчваната основна и допълнителна литература.

По 2.1.7.

Учебният процес на студентите и докторантите в ПИФ на ЮЗУ „Неофит Рилски“ се организира и провежда по учебна документация в съответствие с изискванията на чл. 39, ал. 2 от ЗВО. Тази документация се изготвя по единен образец за университета съобразно: *Правилника за устройството и дейността на ЮЗУ*¹³(чл. 37, ал. 3 и др.); *Правилника за образователните дейности на ЮЗУ*¹⁴(чл. 6–11, чл. 15); *Процедурата “Управление на процесите за одобряване, наблюдение и обновяване на учебните планове и програми” (ПР 1-09)* и свързаната с нея *Работна инструкция за разработване на нови, обновяване, одобряване и наблюдение на учебни планове и програми (РИ 1-09-01)*; *Процедурата “Изготвяне на структура на учебната документация” (ПР 2-01)*; *Работната инструкция “Изисквания за проектиране, подготовка и реализация на учебен курс” (РИ 1-07-03)*; *Сборника с указания за оптимизиране на учебния процес* и др.

- **Структура на учебните планове.**

В съответствие с изискванията на ЗВО, *Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалност „Право“ и професионална квалификация “юрист” от 1996 г.* и вътрешноуниверситетските правилници, действащите **учебни планове** на специалност „Право“, ОКС магистър, редовно и задочно обучение (*Приложения №6 и №6-1 към доклада-самооценка*) включват следните структурни елементи:

- *задължителни дисциплини*, определени по семестри; форма на оценяване; кредити, аудиторна заетост (лекции, семинари, упражнения, практически занятия) и извънаудиторна заетост с точно определен хорариум;

- *избираеми дисциплини*, определени в 10 групи – предоставя се възможност за избор на определен брой дисциплини от посочената група за съответния семестър;

- *факултативни дисциплини*, избирани според интересите на студентите; Кредитите за факултативните дисциплини не влизат в общия кредитен план, но се отбелязват допълнително в дипломата на студентите;

- *учебна практика*;

¹³[\[http://www.swu.bg/media/36386/regulations_2008.pdf\]](http://www.swu.bg/media/36386/regulations_2008.pdf).

¹⁴[\[https://www.swu.bg/media/511369/pravilnik%20obrazovatelni%20deinosti.pdf\]](https://www.swu.bg/media/511369/pravilnik%20obrazovatelni%20deinosti.pdf).

➤ *начин на дипломиране*– държавни изпити по публичноправни, гражданскоправни и наказателноправни науки;

Учебните програми по всяка от дисциплините в учебния план на специалност „Право“ се разработват в съответствие с университетската процедура по качеството „Изготвяне на структура на учебната документация“ (ПР 2-01) и включват: анотация на учебния курс; извадка от учебния план; предварителни изисквания; очаквани резултати от обучението по дисциплината, в т.ч. придобити теоретични знания, специфични практически умения и компетенции; разпределение на аудиторната и извънаудиторната заетост; методи и средства на преподаване; тематичен план на лекционните и семинарните занятия; информационно и ресурсно осигуряване на учебния материал; методика на оценяване знанията на студентите, включваща формите на провеждане на текущия контрол и оценяването на извънаудиторната заетост, минималните критерии за допускане до изпит, формата на изпита и оценъчната система; библиография.

• **Наименования и съдържание на учебните дисциплини, включени в учебния план. Общ брой кредити и разпределение на учебните кредити в учебните планове за задължителните и избираемите дисциплини, необходими за успешно дипломиране. Съотношение между часовете, предвидени за лекции и практически занятия (лабораторни, семинарни, проекти и др.).**

В учебния план на специалност “Право” **съотношението на задължителните, избираемите и факултативните дисциплини е 50%: 40%: 10%**. Съотношението между часовете на отделните видове учебни занятия – лекции, семинари, упражнения и извънаудиторна заетост, е съобразено със спецификата на всяка учебна дисциплина и минималния хорариум, предвиден за задължителните дисциплини в НЕДИ. В съответствие с изискването на чл.7, ал.5 от НЕДИ от 1996 г. хорариумът на лекциите е повече от половината хорариум за целия учебен курс. В действащия учебен план на специалност “Право” – редовна форма на обучение, **общият хорариум на аудиторната заетост е 3510 часа** за целия 5-годишен курс на обучение, от които **2625 часа лекции (74,8%) и 885 часа (25,2%) семинари и упражнения**.

Съгласно предписанията на чл. 1, ал. 2, вр. чл. 3, ал. 2 от НЕДИ от 2017 г., **общият брой кредити**, необходим за семестриално завършване на студентите по специалност „Право“, е **300**. Кредитите са разпределени по учебни години, семестри и учебни дисциплини, като минималният брой кредити за всеки семестър е не по-малко от 30, съответно за учебната година – не по-малко от 60 кредита, в съответствие с текста на чл. 44а, ал. 6 от ЗВО. Всеки от трите държавни изпита носи по **15 кредита**.

Задължителните учебни дисциплини в учебния план на специалност „Право“, са **22 на брой с общ хорариум 2655 часа (75,6%) аудиторна заетост**, като са изпълнени изискванията на чл. 7, ал. 2 от НЕДИ от 1996 г.

Като задължителна част от обучението през първата година в учебния план на специалност „Право“ е включена **дисциплината „Спорт“** с общ хорариум 120 часа, от които 60 часа аудиторна заетост и 60 часа извънаудиторна заетост за масови спортни прояви, самостоятелни спортни занимания, участия в състезания. Дисциплината не носи кредити.

Избираемите дисциплини, включени в действащия учебен план на специалност „Право”, са общо 66, като задължителният минимум е 19 дисциплини с общ хорариум 855 (24,4%) академични часа. Съобразно предписанието на НЕДИ, в 5-годишния срок е осигурено обучение по т.нар. задължително избираеми дисциплини. От 2010 г. в учебния план на специалността като част от задължително избираемите дисциплини е въведено обучение по английски език с юридическа насоченост. Освен това е осигурена възможност за езиково обучение по немски, френски и руски език.

За улеснение избираемите дисциплини са групирани за всеки семестър с възможност за избор на една от 4–5 дисциплини. Обучението по тези дисциплини се провежда при формиран поток от не по-малко от 15 студента (по смисъла на чл. 29, ал. 1 от ПОД на ЮЗУ). Допуска се, когато студентът проявява интерес към повече избираеми учебни дисциплини, да посещава лекции и да положи изпит по тях, като оценката се включва в дипломата му за завършено висше образование.

Съгласно учебния план на специалност „Право“ в ПИФ студентите имат правото да изучават **факултативни дисциплини**, чийто общ хорариум е не повече от 350 академични часа, които прибавят допълнителни кредити и хорариум над задължителните 3500 академични часа за специалността.

Изводи на ПКСПНСО по Стандарт 2:

- Учебните планове и програми в ЮФ на ПУ са изградени в съответствие с нормативните изисквания, като съотношението между задължителни, избираеми и факултативни дисциплини осигурява добра теоретична и практическа подготовка на студентите.

- Учебните програми по специалността "Право" са разработени според заложените държавни нормативни изисквания, задаващи стандартите за провеждане на обучение по специалностите от регулираните професии. Въвеждането на нови учебни програми и изменението в съществуващите се осъществява като задължително се вземат предвид мненията на студентите и на потребителите на кадри.

- Непрекъснато се проучва и систематизира информация от потребителите на кадри с оглед осигуряване на връзката на учебните планове и програми с актуалната практическа подготовка на студентите.

- Организацията на лекционните и семинарните занятия, разпределението на часовете и съставянето на програмите отговарят на нормативните изисквания и вътрешните правила, приети в ЮЗУ и ПИФ.

ПКСПНСО констатира, че като цяло учебните планове и програми по специалност „Право” са в съответствие с изискванията за регулирана специалност и с регламентираните университетски стандарти, включително с ясно изразени очаквани резултати от обучението. Политиката на ПИФ при разработването на учебните планове и програми е изцяло подчинена на националните приоритети в областта на правната наука, образованието и квалификацията на юристите.

ПКСПНСО констатира, че изискванията на критериите по Стандарт 2 са изпълнени.

СТАНДАРТ ESG 3. ОБУЧЕНИЕ, ПРЕПОДАВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ, ОРИЕНТИРАНО КЪМ

СТУДЕНТИТЕ

Критерий 3.1. Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на студентите в процеса на обучение по професионалното направление.

По 3.1.1.

Както беше посочено в т. 2.1.1, в голяма степен особеностите на обучението по специалността „Право“ са определени от държавните нормативни изисквания, задаващи стандартите за провеждане на обучение по специалностите от регулираните професии. *Констатацията на ПКСПНСО е, че учебните планове на специалността отговарят напълно на тези изисквания.* Освен изискващите се по *НЕДИ* задължителни учебни дисциплини, е включен и спортът, както и избираеми и факултативни дисциплини, отчитащи мисията, целите и задачите на Правно-историческия факултетна ЮЗУ съответствие с националните традиции в юридическото образование в Република България.

Постигнато е съответствие и с *Националната рамка за висше образование и Европейската квалификационната рамка* относно резултатите от ученето: знания, умения и компетентности – лични и професионални.

В структурно и съдържателно отношение *учебните програми* за всяка учебна дисциплина също са разработени съобразно целите и задачите на Университета и ПИФ, целите на самата дисциплина и установените изисквания от *Отдела за оценяване и поддържане на качеството*. Посочени са очакваните резултати, с постигането на които студентите ще придобият специфичните знания, умения и компетентности, необходими за тяхното развитие и бъдещата им професионална реализация.

Съдържанието на лекционните курсове традиционно се насочва към обвързване на фундаменталните теоретични знания със съвременните постановки, практиката и резултатите от научните изследвания.

По 3.1.2.

Обучението на студентите юристи в ПИФ на ЮЗУ от създаването му през 1991 г. целенасочено е ориентирано към практически приложения и занимания като важен фактор за създаване и поддържане на тяхната мотивация и ангажираност.

- семинарната заетост на студентите е насочена приоритетно към поставяне на задания за самостоятелна подготовка с цел да им се даде възможност да представят свои да анализират относимата съдебна практика, да придобиват техники за публично говорене;
- част от семинарните занятия (например по наказателен процес) се провеждат в реална обстановка в съдебните зали. В *Учебната съдебна зала* на факултета редовно се провеждат симулативни съдебни процеси;
- в учебните планове – редовно и задочно обучение, са включени 3 правни клиники (по административно право и процес, гражданско право и процес и наказателно право и процес);
- организират се срещи с представители на съдебната власт, адвокатурата, работодателски организации.

Отношение към практическото обучение на студентите има включването им в проекти, научни форуми, подготвянето на публикации. Тук

отбелязваме значимата полза и ефекта от участието на студенти в двата проекта „Студентски практики“, финансирани по ОП „Развитие на човешките ресурси“ и ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“. Съвместната работа между МОН, ЮЗУ и организациите работодатели, участвали в проектите, се обективира със значителен брой практики за студентите юристи. Според проведеното проучване от *Центъра за кариерно развитие*, мненията на анкетираните студенти и на менторите за практикантите от направлението формират висока обща положителна оценка.

По 3.1.3.

Степента на заинтересованост на студентите по право от ЮЗУ се проучва чрез анкети след всеки завършен учебен курс:

- за оценка качеството на обучение по изучаваните дисциплини (ОД 1-05-04);
- за оценка качеството на обучението на лекция (ОД 1-05-05);
- за оценка качеството на обучение по семинарните занятия (ОД 1-05-06);
- за проучване мнението на студентите за организацията и обслужването на учебния процес (ОД 1-05-21).

Цялостната удовлетвореност от проведеното обучение по специалността се измерва чрез провеждане на ежегодни анкетни проучвания от Университетския център за кариерно развитие на студентите випускници след полагаването на държавните изпити чрез въпросник ОД 1-05-17¹⁵.

За нуждите на обучението по специалност „Право“ е разработен отделен въпросник за проучване мнението на студентите относно теоретичната и практическата им подготовка и за установяване степента им на заинтересованост от други образователни програми, които ВУ предлага.

Предложенията и мненията на студентите се обобщават от курсовите ръководители и представители на Комисията по качеството в процеса на регулярното анкетиране и се внасят за обсъждане в катедрите. За решаване на съответните проблеми на базата на предложенията на студентите се набелязват конкретни мерки за подобрене на работата.

Отношение имат и извършваните оценявания на образователните програми в съответствие с *РИ 1-07-01* и *ПР 1-07* и на учебните курсове в съответствие с *РИ 1-07-02* и *ПР 1-07* от Университетската комисия по качеството, в които активно са включвани и студентите.

По 3.1.4.

В учебните програми на изучаваните дисциплини методите за оценяване постиженията на студентите са обособени в отделна част „Организация на оценяването“. В началото на всеки семестър преподавателите запознават студентите с методиката на оценяване: текущ контрол, оценка на разработки, характеристика и изисквания за формата на изпита, формиране на окончателна оценка и тежестта на отделните компоненти в нея.

Въпросът за оценъчната система на резултатите от обучението по

¹⁵<http://esurvey.swu.bg/index.php/survey/index/sid/137921/newtest/Y/lang/bg/>.

специалността „Право“ в ПИФ на ЮЗУ е разгледан в *т. 2.1.3 на настоящия доклад*.

По 3.1.5.

Динамичната и прозрачна обратна връзка между преподаватели и студенти от ПИФ на ЮЗУ стартира още в първия учебен денс определянето на курсови ръководители/тютори на всеки от първи до пети курсредовно и задочно обучение. Опитът показва, че тази практика е много успешна. Всеки преподавател посочва електронна поща и телефон за връзка, които да се ползват от студентите при необходимост. За да се подпомогне образователният процес и да се улесни връзката между студенти и преподаватели, за всеки преподавател са регламентирани четири часа приемно време всяка седмица (за законоруваните преподаватели два часа). Даваните консултации са във връзка с теоретичния материал, възлагане на индивидуални и екипни задания и други извънаудиторни дейности.

В началото на всеки лекционен курс се представя както съдържанието на учебната дисциплина, така и технологията за оценяване, провеждането на семестриалния изпит и критериалната база. Нормативните изисквания и *редът за завършване на специалност „Право“* като държавно регулирана професия са уредени изрично в разпоредбите на *ЗВО, Наредбата за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“ и Наредба № 21 от 2004 г. за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища*. В ЮЗУ се прилага още и *Общоуниверситетска процедура за провеждане на държавни изпити*¹⁶. Публично се оповестява *Календарен график* за тяхното провеждане¹⁷.

Съгласно разпоредбата на *чл. 11, ал. 1 от НЕДИ* от 1996 г., обучението на студентите по специалността завършва с полагане на *държавни изпити* (писмени и устни) по публичноправни, гражданскоправни и наказателноправни науки. Съобразно изисквания на наредбата се определя и съставът на държавните изпитни комисии. Актуална информация относно провеждането на трите държавни изпита, включително и конспектите за тях, се публикува на сайта на Правно-историческия факултет¹⁸.

На сайтовете на университета и факултета са оповестени правилата и изискванията за провеждане на *докторантските конкурсни изпити, изпитите по време на обучението, защитите на дисертации*.

3.1.6.

Върху всички процеси, свързани с качеството на образователната дейност, осъществявана от ПИФ на ЮЗУ, се осъществява текущ мониторинг и последващ анализ, което гарантира тяхната ефективност. Мониторингът е комплексен и се извършва чрез:

- ежегодните планови вътрешни одити на специалността;
- регулярните анкетни проучвания сред студентите за оценяване качеството на обучение по всяка учебна дисциплина, за всеки преподавател и

¹⁶[[https://www.swu.bg/media/229202/procedura_darjavni%20izpiti%20\(2\).pdf](https://www.swu.bg/media/229202/procedura_darjavni%20izpiti%20(2).pdf)].

¹⁷

[<http://www.swu.bg/information-for/current-students/schedules-and-exam-dates/academic-calendar.aspx>].

¹⁸[http://fe.swu.bg/?page_id=5484].

т.н., както и на цялостната удовлетвореност от проведеното обучение на завършилите студенти;

- регулярните анкетни проучвания сред работодателите във връзка с изпълнението на дейностите по осигуряване на качеството.

Анкетите се провеждат при съблюдаване на *Правилата за анкетните проучвания със студентски работодатели*¹⁹.

Резултатите от одитите, анкетните проучвания и другите форми на мониторинг се обобщават, разглеждат се на катедрени съвети и на Факултетен съвет и се предприемат необходимите коригиращи действия.

Във всички процедури на мониторинг задължително участват студенти, експерти и потребители на кадри, съгласно изискванията на *Вътрешната система за качество (РИ1-07-01 и РИ1-07-02)*.

Нов момент в анкетните проучвания са целевите анкети. Те се осъществяват, когато:

- на даден преподавател предстои атестиране, а за него или няма, или има резултати, които не са актуални;

- е необходим разширен или пълен обхват на академичния състав от дадено професионално направление във връзка с предстоящи програмни акредитации.

3.1.7.

В ЮЗУ „Неофит Рилски“ действат *Вътрешни правила за разглеждане на сигнали и жалби от студенти и докторанти на ЮЗУ "Неофит Рилски"*²⁰. Студентите и докторантите могат да подават сигнали и жалби по въпроси, свързани с качеството на обучение, както и с действия или бездействия на отделни звена на университета или на отделни членове на колектива му, засягащи техни права.

При жалба от страна на студент със заповед на декана се назначава *комисия* за разглеждане на конкретния случай и изготвяне на доклад с предложение за решение. Ако в едноседмичен срок след обявяване на резултатите постъпи възражение от страна на студент относно получена оценка, деканът назначава експертна комисия за становище по поставената оценка. Оценката на експертната комисия е окончателна (*чл. 34, ал. 4, т. 4 от Правилника за образователните дейности на ЮЗУ „Неофит Рилски“*).

Ако жалбата не е свързана с образователния процес, след резолюция или становище на декан или заместник-декан тя да може да бъде изпратена до ректора или заместник-ректор за окончателно произнасяне по случая.

През акредитационния период е имало около 50 случая на жалби на студенти относно правилността на оценките, които са им поставени на семестриални изпити. Със заповеди на декана на ПИФ са били назначени комисии, които са потвърдили оценките на преподавателите.

Изводи на ПКСПНСО по Стандарт 3:

- *Обучението на студентите юристи в ПИФ на ЮЗУ се провежда според изискванията на ОКС „магистър“, разпоредбите на НЕДИ и съгласно*

¹⁹[https://www.swu.bg/media/539042/14%20pravila_anketirane_new.pdf].

²⁰

[<http://www.swu.bg/university-profile/strategies-and-regulations/students-and-.....aints-from-students-and-phd.aspx>].

образователната мисия на ЮЗУ, целите и задачите на специалността „Право“. Постоянна задача на ръководството на факултета е проучването на степента на заинтересованост на студентите за обучение по образователната програма.

- Създадената организация в ПИФ на ЮЗУ за включване на студентите в практически занимания през акредитационния период непрекъснато се интензифицира. Практическата насоченост в обучението на студентите по правое израз на последователно и активно провеждана политика на неговото ръководство. **Но с оглед на анкетните допитвания до студенти и потребители (вж. т. 3.1.2), както и с оглед на тежестта на практическото обучение на студентите в Критериалната система на НАОА съобразно изискванията на европейското пространство на висше образование, ПКСПНСО изказва виждане провежданото обучение с практическа насоченост на студентите да продължи да се активизира и обогатява с нови инициативи и форми с крайна цел – повишаване качеството на учебната дейност в ПИФ на ЮЗУ и удовлетворяване в по-пълна степен на очакванията на студентите и работодателите.**

- Използват се ясни и публично оповестени методи за оценяване постиженията на студентите. Публично е оповестена системата за провеждане на изпитни процедури, вкл. на държавни изпити и защиты на дисертации. Съществува динамична и прозрачна обратна връзка между преподаватели и студенти. Ефективността на процесите, свързани с качеството на образователния процес, се гарантират чрез текущ мониторинг и периодичен анализ.

- Регламентирани са Правила за разглеждане на предложения, жалби и сигнали от студенти и докторанти на ЮЗУ.

Организацията на обучението на студентите в ПИФ на ЮЗУ е в съответствие с критериалните изисквания на Стандарт 3, като трябва да се има предвид изказаното по-горе виждане.

СТАНДАРТ ESG 4. ПРИЕМ, РАЗВИТИЕ, ПРИЗНАВАНЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Критерий 4.1. ПИФ на ЮЗУ „Неофит Рилски“ оповестява публично приетите от него документи, очертаващи „жизнения цикъл“ на студента: прием в специалността „Право“, развитие, признаване и дипломиране, както и доказателства за последователното им и прозрачно прилагане.

Правната уредба, уреждаща приема, развитието, признаването и сертифицирането на студентите и докторантите по специалност „Право“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“, включва българското законодателство в областта на висшето образование, съответните европейски стандарти и вътрешните актове на университета, подробно изброени на стр. 84–85 на доклада-самооценка.

По 4.1.1.

Презакредитационния период студентите в специалност „Право“ се приемат съгласно *Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“* от 1996 г.,

И през акредитационния период ЮЗУ и ПИФ са провеждали активно

инициативи за привличане на български и чуждестранни студенти:

- ежегодно подготвяне на рекламни материали и брошури за информиране на кандидат-студентите за възможностите за обучение в специалност „Право“;
- представяне на сайта на ЮЗУ и на сайта на ПИФ на *информационен пакет*, съдържащ анотация на специалността, възможностите за бъдеща реализация и т.н.;
- представяне на сайта на факултета на мултимедийна презентация на специалност „Право“;
- активно участие на преподавателите в ежегодно организираните от Югозападен университет „Неофит Рилски“ кандидат-студентски кампании;
- активизиране навръзката със средните училища от региона и страната; осъществяване на лични срещи на преподаватели с ученици, завършващи средното си образование и потенциални кандидат-студенти;
- включване в кампаниите за привличането на кандидат-студенти на възпитаници на ПИФ, особено успешно реализирали се в България и чужбина.

Подробна информация за кандидатстването и приемана български студенти се дава на университетския сайт²¹. Разработен е *Справочник за кандидат-студенти на ЮЗУ „Неофит Рилски“*.

Съгласно действащото законодателство, кандидат-студентите се приемат след полагането на конкурсни изпити по български език и литература и по история на България. Форматът на изпита е *тест*. Тестовете се провеждат по време на кандидат-студентските сесии на хартиен носител и в електронен вариант²² по специален график, публикуван на сайта на ЮЗУ.

Относно приема на *чуждестранни студенти* е разработена подробна информация и информационна брошура на български, английски, гръцки и турски език²³.

Във връзка с *адаптацията на българските и чуждестранните студенти* е разработен *Пътеводител на студента и докторанта* на български и английски език, съдържащ указания относно въвеждането и приобщаването на новопостъпилите студенти в ЮЗУ „Неофит Рилски“ (*по въпроса вж. и точки 3.1.5, 6.1.5 и 8.1.2 на настоящия доклад*).

С цел подпомагане на студентите през целия им „жизнен цикъл“ е изготвен *Информационен пакет за студенти*²⁴. Всеки студент, обучаващ се в направление „Право“, получава потребителско име и парола за личен достъп до сайта на ПИФ, където може да получава информация за резултати от изпити, графици, изпитна сесия и др.²⁵

Разработена е *тьюторна система*, като всяка година за курсов ръководител/тьютор на всеки курс се избира преподавател (хабилитиран или нехабилитиран), който подпомага студентите в процеса на тяхното обучение (*вж. т. 3.1.5 на настоящия доклад*). В началото тяхната основна роля е да

²¹ [<http://www.swu.bg/information-for/prospective-students.aspx>].

²²

[<http://www.swu.bg/information-for/prospective-students/admission-after-high-school/electronic-exams.aspx>].

²³ [<http://www.swu.bg/information-for/foreign-students.aspx>].

²⁴ [<http://www.swu.bg/information-for/current-students/information-service-for-students.aspx>].

²⁵ [<http://www.law.swu.bg/law/index.php>].

улесняват адаптацията на студентите към новата за тях среда. Имената на курсовите ръководители и начините за връзка с тях са публично обявени на сайта на факултета²⁶.

За чуждестранните студенти от всеки курс има отделен тютор. С цел по-добра интеграция и запознаване на тези студенти с университетската среда действа *Работна програма за интегриране на чуждестранни студенти, обучаващи се в ЮЗУ*. Обучението на чуждестранни студенти по „Еразъм+” е по специални програми.

Организацията за *прием и обучение на докторанти по право* е регламентирана от *Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ (Раздел първи на Глава втора)*, обхващащи всички етапи на жизнения докторантски цикъл. Действащата документация за прием и обучение на докторанти е достъпна на сайта на Университета²⁷.

Съгласно *Правилника за образователните дейности на ЮЗУ*, водещи в организацията по приема и адаптацията на българските и чуждестранните студенти и докторанти са *дирекция „Образователни дейности“* и *отдел „Чуждестранни студенти“*. Подпомагането и обслужването на студентите и докторантите през периодите на обучение се извършва от *Информационния център за административно обслужване на студенти и докторанти*.

По 4.1.2.

В ЮЗУ „Неофит Рилски“ съществува практика за признаване на придобито висше образование в чуждестранни и български университети, която е в унисон с принципите на Лисабонската стратегия, в това число и с утвърдените практики в страната и ЕС.²⁸ Правната рамка по този въпрос включва: *Наредба за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища и в съответствие с чл. 39, ал. 2 от ЗВО*; *Правилник за устройството и дейността на ЮЗУ „Неофит Рилски“*; *Правилник за образователните дейности на ЮЗУ „Неофит Рилски“*; *Стратегия за интернационализация на ЮЗУ*; *Указания за прилагане на Европейската система за натрупване и трансфер на кредити (ECTS)*²⁹; *Процедура за разглеждане на документи по признаване на придобито висше образование в чуждестранни висши училища и завършени периоди*³⁰.

Поради спецификата на регулираната специалност „Право“ и строгата държавна регламентация, признаването на квалификация, придобита в друга държава, е невъзможно като цяло. Могат да се признаят оценки и кредити, придобити в друго висше училище в чужбина след експертиза за

²⁶[<http://www.law.swu.bg/law/mod/page/view.php?id=25>].

²⁷[<http://www.swu.bg/academic-activities/academic-programmes/doctoral-programmes.aspx>] и [<http://law.swu.bg/mod/folder/view.php?id=40>]

²⁸

[<http://www.swu.bg/information-for/current-students/information...igher-education-from-foreign-universities.aspx>].

²⁹

[<http://www.swu.bg/university-profile/strategies-and-regulations/students-and-education/credits-system.aspx>].

³⁰

[<http://www.swu.bg/university-profile/strategies-and-regulations/students-and-education/procedures.aspx>].

съответствието на изучаваните предмети със съществуващите предмети в учебния план на ПИФ на ЮЗУ. Този въпрос е от компетенциите на специализирана факултетна комисия. Решението се взема от Академичния съвет на ЮЗУ след предложение от комисията.

Признаването на оценки и кредити на студенти от други юридически факултети в България също става след съответна експертиза.

По 4.1.3.

Основна форма на мобилност, осъществявана от студенти и докторанти на Правно-историческия факултет, е мобилността по *Европейската програма за образование, обучение, младеж и спорт „Еразъм+“ (2014–2020 г.)*. Ежегодно университетът обявява конкурс за студентска и докторантска мобилност по програмата³¹.

Информацията относно академичното признаване на периоди на обучение и практики в чужбина, свързани с мобилността на студентите, се съдържа в *Правилника за организиране на учебната дейност на ЮЗУ „Неофит Рилски“* (чл. 39) и *Вътрешните правила за организацията, администрирането и управлението на дейностите по програма „Еразъм +“*, *Образователна мобилност за граждани в ЮЗУ „Неофит Рилски“* (чл. 14), където са регламентирани:

- процедурата по признаване на мобилности, осъществени в други висши училища, включително и в чужбина;
- процедурата по признаване на кредити при мобилност на студенти по програма „Еразъм+“ (обикновено един или два семестъра);
- задълженията на студента във връзка с признаването на получените кредити.

Студентската и докторантската мобилност се организира от *отдел „Международни образователни програми и сътрудничество“*.

Към ПИФ има създадена *Факултетна комисия по програма „Еразъм+“*, която организира процедурата по избор на студентите и докторантите за изходяща мобилност въз основа на 5 критерия (вж. *стр. 96 на доклада-самооценка*). За повишаване ефективността на студентската мобилност, свързана с признаването на изучаваните в чужбина учебни дисциплини, е предвидена процедура по провеждане на консултации с преподавателите за осигуряване на съгласуваност между учебните дисциплини, изучавани в чуждестранните университети, и дисциплините, включени в учебния план на специалност „Право“.

С цел осигуряване на възможности за мобилност на студенти и докторанти в рамките на *програма „Еразъм +“* ПИФ на ЮЗУ е сключил 11 договора с чуждестранни университети, които са акредитирани да извършват обучение по специалност „Право“. *Извън програмата „Еразъм+“ възможности за мобилност предоставят сключените 55 договора за междуинституционално сътрудничество на университетско ниво и 8 договора за двустранно*

³¹

[<http://www.swu.bg/academic-activities/international-relations-and-programs/erasmusplus/contest.aspx>].

сътрудничество на факултетно ниво.

За периода 2015 г.–юни 2019 г. изходяща мобилност по програма „Еразъм+“ са осъществили 16 студенти с цел обучение в университети във Франция, Австрия, Испания, Гърция и 2 студенти с цел практика в институции в Гърция и Испания.

Реализирани са 4 мобилности на докторанти по „Еразъм+“ в университети в Испания и Македония и една мобилност по програма на Правителството на САЩ „Изучаване на американските университети“. Освен това е одобрена кандидатурата за стипендия по програмата „Фулбрайт“ на Държавния департамент на САЩ за специализация на докторантка по международно право и международни отношения през академичната 2020/2021 г.

В последните години се наблюдава повишаване интереса на чуждестранни студенти към обучението в Правно-историческия факултет. В акредитационния период входяща мобилност са осъществили 7 студенти от университети в Белгия, Франция и Турция: 5 – по програма „Еразъм +“ и 2 – по споразумение с Московския университет „О. Е. Кутафин“.

По 4.1.4.

В ЮЗУ съществува официално приет ред за включване на студентите и докторантите в научноизследователска дейност – на стр. 103 на доклада-самооценка са изброени регламентиращите го нормативни актове и ръководни документи, към които следва да се добавят Правилата за организация на научноизследователската и художествено-творческата дейност на студентите и специализантите.

НИД на студентите и докторантите в специалност „Право“ се планира в катедрите, като Факултетният съвет разглежда и утвърждава направените предложения. Студентите и докторантите по право участват и в инициативи на университетско равнище.

Научноизследователската дейност заема съществена част от подготовката на докторантите. За всяка учебна година в индивидуалните планове за обучение на докторантите се предвиждат научноизследователски дейности, които се извършват паралелно с работата по дисертационните трудове.

Форми на включване на обучаемите в научноизследователска дейност:

• **участие в изследователски и образователски проекти** (под ръководството на преподавател или научен ръководител на докторант):

✓ за периода 2015–юни 2019 г. 53 студенти са участвали в 7 университетски изследователски проекти и в 2 национални проекта „Студентски практики“;

✓ 34 докторанта са участвали в 11 университетски изследователски проекти – средно по 3,2 участия на докторант. Почти всеки редовен докторант по време на обучението си има участие в проект. За периода дялът на включените в проектна дейност редовни докторанти е 80–85%. За общо обучаваните български докторанти този дял е 50–55%.

За отбелязване е реализирането на проекта „Модели за интегрирани форми за участие на студентите и докторантите в НИД“ (2015 г.), тематично насочен към формите на студенско и докторантско участие в проекти, в който са включени 2 докторанти и 21 студенти.

- **Участие с доклади в конференции, научни сесии, обществени обсъждания на законопроекта и другинаучни прояви:**

- ✓ 35 студента имат 70 участия в 50 форума, половината – университетски и половината – национални; средно по 2 участия на студентите, имащи активност в тази насока;

- ✓ 45 докторанти имат 97 участия в 91 форума: 28,6% – университетски; 35,2% – национални и 36,2% – международни; средно по 2,2 участия на докторант, като по някои докторски програми има докторанти спо3–4 и повече участиязапериода.

- **Публикационна дейност:**

- ✓ автори на студентски публикации са 21 души – 22 статии в електронното списание „Право, политика, администрация“ и други списания; от тях 21 са в реферирани списания;

- ✓ данните са за 39 докторанти със 75 публикации, средно по 1,9 публикации на докторант за периода: 68% – статии; 30,7% – доклади и 1,3% – учебно помагало (в съавторство); 29,3% отпубликациите са в чуждестранни издания; 85,3% – в реферирани издания. За да бъде допуснат до защита всеки докторант трябва да има най-малко 2 публикации по темата на дисертацията. Доста от докторантите имат по 3 и повече публикации преди защита на дисертационните си трудове.

Създадени са благоприятни условия за включване на обучаемите в НИД:

- научните изяви на студентите под ръководството на техните преподавателите насърчават чрез организираните от Факултета студентски научни сесии (например организираната през 2017 г. от катедрите „Публичноправни науки“ и „Гражданскоправни науки“ студентска научна сесия „Доказването в правото – необходимост от иновации“). Най-добрите разработки се публикуват в списанията „Право, политика, администрация“ и „Международна политика“ и в годишника „StudiaIuridico-Historica“;

- творческата активност на студентите се стимулира чрез дейността на кръжока по „Конституционно право“ и създаденото през 2012 г. *Студентско научно дружество „Феникс“*³², чиято цел е да подкрепя научните интереси и да насърчава изследователската дейност на студентите. Ежегодно дружеството организира инициативи по актуални теми в юриспруденцията, които предоставят поле за изява на студенти(например проведената на 7 ноември 2017 г.студентска научна сесия „Глобализация, право, общество“);

- под ръководството на свои преподаватели възпитаници на ПИФ на ЮЗУ участват и се представят отлично на междууниверситетски състезания по право в София и Пловдив и на проведеното през 2016 г. международно състезание по „Право на Европейския съюз“ за страните от Централна и Източна Европа, организирано от Университета в Оксфорд под ръководството на генералния адвокат Елинор Шарпстън;

- научни прояви се организират и от Студентското правителство и Студентския парламент на ПИФ (на 16 април 2015 г. по тяхна инициатива е проведена среща-дискусия „Историческото значение на Търновската конституция“ с лектор проф. д-р Георги Близнашки по случай 136 години от

³²[\[https://sndfeniks.weebly.com/\]](https://sndfeniks.weebly.com/).

приемането на Търновската конституция и Деня на юриста).

По 4.1.5.

След успешно издържани държавни изпити, университетът издава диплом за завършена ОНС „магистър“ по специалност „Право“ с професионална квалификация „юрист“ на български език. *Европейско дипломно приложение на английски език* се издава след писмено заявление на студента в съответствие с университетската *Процедура по изготвяне на европейско дипломно приложение съгласно член 7, алинея 1 и алинея 2 от Закона за висшето образование.*

Дипломите, европейските дипломни приложения, свидетелствата за следдипломна квалификация, удостоверенията се издават при спазването на всички реквизити на документите, както и в съответствие с изискванията и утвърдените формуляри и образци на МОН. Периодично на Министерството се предоставят образци от подписите/спесимените на действащите ректори на университета и декани на факултета. Документите, доказващи входяща студентска мобилност, проведена в ЮЗУ, се изготвят по утвърдените европейски формуляри на програмата „Еразъм+“ и съдържат необходимата информация относно изслушаните лекционни курсове и положените изпити.

По 4.1.6.

Както вече беше посочено, административната университетска структура в ЮЗУ, осъществяваща дейности по подпомагане, подготвяне и подобряване на професионалната реализация на студентите, кариерното им ориентиране и развитие е *Центърът за кариерно развитие*³³. Центърът води *регистри* на: студентите, ползващи услугите на центъра; реализацията на завършилите студенти по ОКС и професионални направления; работодателите, които са се обърнали за услуги към центъра или са участвали в негови прояви; работодателите, които са назначили студенти на стаж/практика и дипломирани студенти на работа, както и тези, с които ЮЗУ има трайни партньорски отношения.

Поддържаната база от данни има за цел да осигури необходимата информация за реализацията на студентите след една, три и пет години от завършването. Реализацията се отчита по 8 показателя: заети пряко в специалността, заети непряко в нея, заети в несвързана със специалността област, изследователи, преподаватели, незаети и др.

В платформата на Кариерния център са интегрирани *Анкетна карта за професионална реализация на алумнии* *Информационна карта за дипломирани (завършващи) студенти*, които се попълват онлайн³⁴. За докторантите е разработена *Анкетна карта за реализация на получените ОНС „доктор“*³⁵.

ПИФ поддържа собствена база от данни за *завършилите и реализирали се студенти*. Информацията се набира посредством професионалните и личните контакти на преподавателите и служителите със завършилите студенти. Работи се върху формирането на *фейсбукгрупа* с цел осъществяване на постоянна комуникация с дипломираните студенти и между тях идълготрайно развиване на взаимоотношенията между университета и

³³<http://www.swu.bg/university-profile/car%D0%B5er-center.aspx>].

³⁴http://career.swu.bg/index.php?option=com_content&view=article&id=13&Itemid=126].

³⁵<http://esurvey.swu.bg/index.php/711855/lang-bg>].

алумните. Катедрите поддържат контакти с работодателите чрез приемане, обобщаване и анализ на отзиви и оценки за качеството и равнището на професионалната подготовка на студентите.

Изводи на ПКСПНСО по Стандарт 4:

- В ЮЗУ „Неофит Рилски“ и ПИФ съществува и последователно се прилага публично оповестена вътрешна нормативна уредба, основаваща се на националната правна база и европейските образователни стандарти, обхващаща всички етапи от „жизнения цикъл“ на студента и докторанта. Създадена е организация за привличане, прием и адаптиране както на българските, така и на чуждестранните студенти и докторанти.

- Спазват се изискванията към съдържанието на документите за получено образование и квалификация. Утвърдени са правила за признаване на квалификациите, отнасящи се до висшето образование в страната и европейския регион, както и за признаване на периоди на обучение и практика в чужбина.

- Развива се студентска мобилност в чуждестранни университети по линия на академичния обмен и на международното сътрудничество на ПИФ и ЮЗУ.

- Има регламентирани правила за включване на студенти и докторанти в научноизследователска дейност. Чрез разнообразни форми се развива изследователска работа от докторанти и студенти.

- Карьерното развитие на завършилите студенти и докторанти се наблюдава и анализира както на университетско, така и на факултетно равнище.

ПКСПНСО намира, че изискванията на критериите по Стандарт 4 са изпълнени.

СТАНДАРТ ESG 5. ПРЕПОДАВАТЕЛСКИ СЪСТАВ

Критерий 5.1. ЮЗУ „Неофит Рилски“ има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав чрез прилагане на прозрачни процедури като част от стратегията за развитие на специалността.

Характеристика на академичния състав, осигуряващ обучението по специалността „Право“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“

Към момента на провеждане на акредитационната процедура – месец юли 2019 г. академичният състав, обучаващ студентите юристи от ПИФ на ЮЗУ, включва общо **59 преподаватели на ОТД**: 37 (62,7%) хабилитирани и 22 (37,3%) нехабилитирани.

Разпределението на хабилитираните преподаватели е: 11 (29,7%) са професори и 26 (70,3%) са доценти. От нехабилитираните преподаватели 11 (50%) са главни асистенти и 11 (50%) са асистенти.

Съотношението „хабилитиран:нехабилитиран състав“ е 1,7:1, а това на „професор:доцент“ – 1:2,4.

От академичния състав на ОТД 5 преподаватели (8,5%) са с научната степен „Доктор на науките“, 51 (84,7%) са с ОНС „Доктор“ и само 3-ма асистенти са

без ОНС.

От хабилитираните преподаватели 26(70,3%) са на първи ОТД, а 11(29,7%) на втори ОТД. При нехабилитираните преподаватели разпределението е 18 души на първи ОТД и 4 души – на втори ОТД.

Общо за актуалния академичен състав от 59 души, обучаващ студенти и докторанти по право, 44 (74,6%) преподаватели са на първи ОТД и 15 (25,4%) – на втори ОТД.

Има и един **гост-преподавател** – професор, доктор.

В обучителния процес на студенти и докторанти участват **20 хонорувани преподаватели**: 4 професори и 6 души с ОНС „Доктор“ по право – магистрати и служители в Община – Благоевград и различни ведомства; още 10 души: магистрати, нотариус, служители, докторанти.

Както се вижда от представените по-горе данни и от информацията, съдържаща се в доклада-самооценка, академичният състав, осигуряващ обучението по специалност „Право“ в ПИФ на ЮЗУ, е с балансирана структура по академични длъжности, със значителен дял на преподавателите от младите възрастови групи, което осигурява академична приемственост, кариерно развитие, качество и стабилност в обучението на студентите и докторантите.

По отношение на *мобилността по местоживее* на преподавателите от ПИФ на ЮЗУ се отбелязва тенденция на *увеличаване дела на местните кадри, който в момента е 73%*. Това влияе позитивно върху ефективността на управлението на образователния процес на факултетно и катедрено равнище и осигурява регулярност на обучението на студентите.

По 5.1.1.

ПКСПНСО констатира, че през акредитационния период ПИФ на ЮЗУ е провеждал политика на осигуряване на квалифициран академичен състав, на научното му развитие и академично израстване като важна предпоставка за поддържане на високо качество на образованието и научните изследвания. Основни вътрешноуниверситетски документи (съобразени изцяло с националното законодателство), регулиращи осигуряването и развитието на академичния състав, са: ПУД на ЮЗУ „Неофит Рилски“ (глава пета „Академичен състав“); Вътрешни правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ; Политика по управление на персонала; Правилник за атестиране на академичния състав³⁶ (чл. 1, чл. 2, т. 1–5; чл. 18, ал. 2). Напълно се съблюдава и НЕДИ за придобиване на висше образование по специалност „Право“ и професионална квалификация “юрист”.

Подробна уредба на процедурите за избор и назначаване на академична длъжност се съдържа във *Вътрешните правила*. Освен установените *минимални национални стандарти* за заемане на съответните академични длъжности, са дефинирани и *допълнителни показатели*, свързани с учебната и научноизследователската дейност на преподавателите, приложими и към професионално направление „Право“. Така, още преди влизането в сила на Закона за развитието на академичния състав в Република България от 2010 г. ЮЗУ, респективно ПИФ, възприемат доста рестриктивен подход по отношение на академичното израстване на преподавателите с разписани високи изисквания, съответно заложен голям брой точки, които трябва да бъдат

³⁶ [<http://www.swu.bg/university-profile/strategies-and-regulations/research-and-academic-....aspx>].

постигани за придобиване на съответните академични длъжности. Спазването на тези изисквания се следи от създадената *Университетска комисия за необходимост от обявяване на конкурс за заемане на академична длъжност*, която преценява нуждата от обявяване на съответните конкурси и подготовеността на кандидатите.

Заемането на академични длъжности и развитието на преподавателския състав в ЮЗУ се извършват планово. Факултетите, респективно ПИФ, утвърждават *планове за академично развитие на преподавателите*, с цел постигане на баланс между потребностите от съответен кадрови ресурс и възможностите на Университета за неговото осигуряване.

За този подход към академичното израстване, осигуряващ качествен хабилитиран академичен състав и устойчиво управление на образователния процес ръководството на ЮЗУ е получил одобрението на МОН и НАЦИД.

Съществено значение за кариерното развитие на академичния състав в ЮЗУ имат приетите процедури за *признаване на научна степен и ОНС*, придобити в чуждестранни висши училища и институти: *Процедура за разглеждане на документи по признаване на НС „Доктор на науките“ в съответствие с чл. 5, ал. 3, от ЗРАСРБ³⁷; Процедура за разглеждане на документи за признаване на ОНС „Доктор“ в съответствие с чл. 5, ал. 3 от ЗРАСРБ³⁸.*

Университетът поддържа централен общодостъпен сайт за академични процедури³⁹, от който може да се получи информация за конкурси, рецензии, становища, решения на Академичния съвет на ЮЗУ относно академичното развитие на преподавателския състав.

По 5.1.2.

За специалност „Право“ профилиращи/задължителни са дисциплините съгласно чл. 7, ал. 2 на сега действащата *НЕДИ от 1996 г.* В ПИФ на ЮЗУ лекционните курсове **за всички задължителни 21 дисциплини от учебния план се водят от хабилитирани преподаватели на трудов договор** (75% на първи ОТД и 25% на втори ОТД).

Има *пълно съответствие* между задължителните учебни дисциплини и квалификацията на водещите преподаватели съобразно специалността на заеманите от тях академични длъжности и на научно-образователните/научните степени. Това се отнася и за избираемите и факултативните дисциплини.

Хабилитираният академичен състав, осигуряващ обучението по специалност „Право“ в ПИФ на ЮЗУ, е с висока компетентност по преподаваните задължителни и други дисциплини. Доказателство за това е тяхната *активна изследователска, публикационна и популяризаторска дейност* (вж. т. 5.2.2 на настоящия доклад).

Немалка част от преподавателите от факултета са *известни и авторитетни имена и в образователната дейност на други страни.* Участват в редакционни колегии на международни списания, в програмни комитети на научни форуми, провеждани в чужбина, рецензенти са на учебници и

³⁷[\[http://rd.swu.bg/media/48945/procedura%20dsc_09_2016.pdf\]](http://rd.swu.bg/media/48945/procedura%20dsc_09_2016.pdf).

³⁸[\[http://rd.swu.bg/media/63251/procedura%20phd_09_2016_1.pdf\]](http://rd.swu.bg/media/63251/procedura%20phd_09_2016_1.pdf).

³⁹[\[http://rd.swu.bg/competitions-to-full-time-academic-positions.aspx\]](http://rd.swu.bg/competitions-to-full-time-academic-positions.aspx).

сборници с материали от чуждестранни конференции.Членуват в Световното общество по виктимология, Европейския форум за възстановително правосъдие и други международни организации.

Прави впечатление професионалната ангажираност, подготовката и квалификацията на главните асистенти и на асистентите по различните учебни дисциплини, както и грижата на ръководствата на факултета и на катедрите за повишаването на тяхната квалификация, на научното и кариерното им израстване.

По 5.1.3.

Атестирането на академичния състав,като средство за стимулиране на качествено осъществяване на дейностите в Университета чрез научно и кариерно развитие на преподавателите, се извършва в съответствие с изискванията на:чл. 57 отЗВО;чл. 50 отПУД на ЮЗУ,Правилника за атестиране на академичния състав на ЮЗУ,университетския Наръчник по качеството(т. 4.3.1 „Система за атестиране на академичния състав“).

Атестирането на академичния състав, осигуряващ обучението по право, се осъществява от избраната от Факултетния съвет и назначена от ректора на ЮЗУ за срок от две години *Атестационна комисия*,състояща се от 5–7 хабилитирани преподаватели, които не подлежат на атестиране. Сроковете за атестиране са: за нехабилитирания преподавателски състав – веднъж на 3 години; за хабилитирания състав – веднъж на 5 години.

Атестационната оценка е комплексна и се формира на базата на самостоятелни оценки по отделните показатели на критериалната система, обхващаща научноизследователската, преподавателската, административната и други дейности (чл. 11, ал. 1 и чл. 15, ал.1 отПравилника за атестиране на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“). Задължително се вземат предвид и резултатите от проведеното за целта проучване на студентското мнение чрез анкета (чл. 13, ал.1, т.3 на Правилника).

При атестирането се използва диференциран подход към различните категории преподаватели: доценти, професори, главни асистенти, преподаватели. Резултатите от атестирането на преподавателския състав, съгласно чл. 13, ал. 1 и 2 и чл. 14 отПравилника за атестиране, се обсъждат на 3 нива: катедрен съвет, заседание на Атестационната комисия, факултетен съвет.

През периода 2014–2018 г. в Правно-историческия факултет са атестирани общо 16 преподаватели от професионално направление 3.6 „Право“, от които един е атестиран два пъти, като всички имат положителна атестация.

Статистиката за кариерното развитие на преподавателите през периода 2015–юни 2019 г., осигуряващи обучението на студентите юристи, е следната:

- двама души са преминали в академичната длъжност „доцент“; в момента са обявени конкурси за 2 хабилитации; през следващата година се очакват още 3 конкурса;на един преподавател е призната академичната длъжност „професор“, заета чрез конкурс в друго ВУ;

- успешно са преминали конкурсите за 4 главни асистенти; в момента тече конкурс за един главен асистент; очакват се още 3 конкурса.

- 9 преподаватели са придобили ОНС „доктор“ в ПИФ на ЮЗУ;

- 4 преподаватели са придобили научната степен „доктор на науките“ в

други ВУ.

Относно стимулирането на научното и академичното израстване на преподавателите от ПИФ на ЮЗУ *вж. изпълнението на препоръка № 3, стр. 5 на настоящия доклад.*

При срещата на Експертната група с преподавателите не бяха направени забележки и препоръки по системата за атестиране и карьерно развитие в ЮЗУ и по практиката на нейното прилагане в ПИФ.

По 5.1.4.

Възможността за обмен на преподаватели от ЮЗУ с други висши училища и научни организации за преподаване и научни изследвания се възприема като една от академичните свободи и е заложена в ПУД на ЮЗУ „Неофит Рилски“ (чл. 5, ал. 2). Осъществяването на международния обмен на преподаватели се извършва в съответствие на: *Правила, определящи финансирането на дейностите по международното сътрудничество*⁴⁰; *Вътрешно-институционален план за управление на дейностите по програма „Еразъм“*⁴¹ (приема се ежегодно от Академичния съвет); *Вътрешни правила за организацията, администрирането и управлението на дейностите по програма „Еразъм“*⁴².

Международната мобилност на академичния състав на ЮЗУ се осъществява въз основа на сключените договори за сътрудничество с образователни и научни институции в чужбина в три направления:

- с цел реализиране на образователен и научноизследователски обмен;
- с цел реализиране на научноизследователски проекти по европейски програми;
- във връзка с реализирането на дейностите по програмата „Еразъм“.

Възможност за международен обмен на преподаватели от ПИФ дават сключените 55 договора за междуинституционално сътрудничество на ЮЗУ „Неофит Рилски“ и 8 договора за двустранно сътрудничество на факултета с университети в Европа и Азия.

На факултетно равнище преподавателската мобилност се организира също от Комисията по програма „Еразъм“, а на университетско – от отдел „Международни и образователни програми и сътрудничество“.

За периода 2015–юни 2019 г. 6 преподаватели на ОТД по специалност „Право“ са осъществили изходяща мобилност по програма „Еразъм +“ в университети във Франция, Испания, Кипър, Мароко, Полша, Турция. Четирима преподаватели са участвали и в друга междуинституционална мобилност въз основа споразумения.

Входяща мобилност в ПИФ на ЮЗУ са реализирали 4 преподаватели от чужди университети.

Като проява на международно сътрудничество и мобилност преподавателите от ПИФ на ЮЗУ участват и в различни международни конгреси, конференции и други научни форуми (вж. т. 5.2.1 на настоящия доклад).

⁴⁰[\[http://www.swu.bg/academic-activities/international-relations-and-programs/regulations.aspx\]](http://www.swu.bg/academic-activities/international-relations-and-programs/regulations.aspx).

⁴¹[\[http://www.swu.bg/media/624185/vip-2018-2019.pdf\]](http://www.swu.bg/media/624185/vip-2018-2019.pdf).

⁴²[\[http://www.swu.bg/media/539851/internalrules.pdf\]](http://www.swu.bg/media/539851/internalrules.pdf).

Критерий 5.2. Научноизследователска дейност на академичния състав и участието на студентите и докторантите в нея.

По 5.2.1.

По отношение на организацията и управлението на научноизследователската си дейност ПИФ на ЮЗУ прилага институционалната нормативна база: ПУД на ЮЗУ „Неофит Рилски“; Правилник за организиране и осъществяване на научноизследователската и художествено-творческата дейност на ЮЗУ; Вътрешни правила за условията и реда за изразходване на целевата държавна субсидия за научна дейност и за организация и участие в научни прояви; Правила за организация на научноизследователската и художествено-творческата дейност на студентите и специализантите.

На университетско ниво научноизследователската дейност се управлява от ресорен заместник-ректор, а в Правно-историческия факултет за тази дейност отговаря ресорен заместник-декан, който осъществява функциите си с помощта на научния секретар на факултета. Проектната изследователска дейност на ЮЗУ се подпомага от отдел „Научни проекти“ и от създадената през 2013 г. Комисия по проектна дейност. На ниво ПИФ действа Факултетна комисия по проектна дейност.

Общото събрание на ПИФ е върховният орган, определящ главните насоки за развитие на научноизследователската дейност по специалност „Право“. Факултетният съвет ежегодно утвърждава програмите за НИД, както и тематичните планове за научните прояви на катедрите, като притежава и контролни правомощия. В НИД на катедрите и факултета задължително вземат участие докторанти и студенти.

Научноизследователската дейност се развива в утвърдилите се основни форми:

- **участие в научноизследователски проекти.**

През периода общо 28 преподаватели – 47,5% от академичния състав на ОТД (15 хабилитирани и 13 нехабилитирани) са участвали в 29 проекта: 15 (51,7%) са университетски, 5 (17,3%) – национални и 9 (31%) – международни. Темите на проектите отразяват важни и актуални аспекти на различни области на правото и международните отношения: европейските предизвикателства за България, защитата на правата на човека, дигиталната среда и киберсигурността, уязвимите социални групи на ЕС. Националните проекти са по линия на ОП „Развитие на човешките ресурси“ и ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ и по договори с Министерството на правосъдието и Тръста за социална инициатива. Международните проекти са финансирани по програма „Еразъм+“ на Европейската комисия, Норвежкия финансов механизъм, Програмата за европейско териториално сътрудничество Гърция – България и др.

- **Организиране и участие в научно-образователни форуми** по актуални и дискуссионни теми – конференции, научни сесии, кръгли маси, публични лекции с участието на експерти и учени от страната и чужбина.

Нови моменти през акредитационния период са: провеждането на заключителни научни сесии, на които се представят резултатите от осъществените научноизследователски проекти; организирането и модерирането от преподаватели на ПИФ на *обществени обсъждания* на

национални стратегии и законопроекти⁴³; организирането на постоянно действащи научни семинари към катедрите на ПИФ, на които преподаватели и докторанти правят презентации на резултати от своите изследвания.

Общо 60 (38 хабилитирани и 22 нехабилитирани преподаватели на ОТД) имат 202 участия в 103 форума: 32% – университетски (част от тях са с национално/или международно участие, както и международни); 36% – национални, включително международни, и 32% – международни конгреси, симпозиуми и други научни прояви в други страни. Средно за периода има по 3,4 участия на преподавател на ОТД; по 3 участия за хабилитираните преподаватели и по 4 участия за нехабилитираните.

Докторски програми по право в ПИФ на ЮЗУ

ПИФ на ЮЗУ има акредитирани 12 докторски програмипо право. Данни могат да се дадат за 6 докторски програми, по които досега е провеждано обучение, тъй като останалите 6 са новоакредитирани и още няма прием по тях.

Интересът към 6-те работещи докторски програми е висок със значителен брой обучавани и защитили докторанти, включително и чуждестранни граждани. Към момента на настоящата акредитация по тях се обучават 43 докторанти(средно по 7,2 докторанти на една програма)в трите форми на обучение (редовна, задочна и на самостоятелна подготовка), от които: 30 (81,4%) са редовно обучение; 8 – чужди граждани.

За акредитационния период 30 души са защитили успешно докторските си дисертации, от които 5 са докторанти от други държави. За периода двама докторанти са прекъснали своето обучение и двама са отчислени без право на защита.

Натовареността на хабилитираните преподаватели от трите обучаващи катедри като научни ръководители на докторанти е различна и зависи от броя на програмите и на докторантите. Към момента 27 хабилитирани преподаватели осъществяват ръководство на докторанти. Средно на един хабилитиран преподавател на ОТД (26 души) се падат по 1,6 от обучаващите се към момента докторанти. Хоноруван професор е научен ръководител на 2-ма докторанти.

По 5.2.2.

Публикационната активностна преподавателите на ОТД от ПИФ, осигуряващи обучението на студентите юристи, може да се оцени като висока. В числено изражение за периода 2015–юни 2019 г. тя е следната: монографии – 31 броя;глави от монографични трудове – 16;студии – 11; учебници – 8; учебни пособия – 17; статии – 379; публикувани доклади, изнесени на научни форуми – 91, или общо 553 публикации.

Значителна част (82,1%) от статиите и докладите са публикувани в реферирани издания, а над една трета (35,3%) – в чуждестранни издания. В 6 чуждестранни монографични труда (от 16) има части/глави с автори

⁴³Под ръководството на преподаватели от ПИФ на ЮЗУ са проведени 4 обществени обсъждания: Стратегията за реформа в съдебната система (2015 г.);Проекта на Актуализирана стратегия за национална сигурност (2017 г.);Законопроекта за противодействие на корупцията (2017 г.); трите законопроекта в сферата на пътната безопасност – за движението по пътищата, за водачите, за стандартите и изискванията към пътните превозни средства (2018 г.).

преподаватели от ПИФ на ЮЗУ.

Средно на един хабилитиран преподавател на ОТД в ЮЗУ през акредитационния период се падат 11,6 публикации; а на един нехабилитиран – 9 публикации.

Изводи на ПКСПНСО по Стандарт 5:

- В ЮЗУ действат вътрешни актове на университетско и факултетно ниво, регламентиращи ясни и прозрачни процедури относно приемането на работа, атестирането и осигуряването на научно и кариерно развитие на преподавателския състав.
- Академичният състав, осигуряващ обучението по специалност „Право“ в ПИФ на ЮЗУ, е с балансирана структура по академични длъжности, със значителен дял на преподавателите от младите възрастови групи, което осигурява академична приемственост, кариерно развитие, качество и стабилност в обучението на студентите и докторантите. През акредитационния период факултетът прави необходимото чрез обучение на докторанти и стимулиране кариерното развитие на преподавателите да създава собствени кадри.
- Постигнат е добър баланс между хабилитирани и нехабилитирани преподаватели, както и между преподавателите, които работят на първи и втори трудов договор.
- Има пълно съответствие между задължителните, избираемите и факултативните дисциплини и квалификацията на водещите преподаватели съобразно специалността на заеманите от тях академични длъжности и на научно-образователните/научните степени.
- Хабилитираният състав, осигуряващ обучението по специалност „Право“, е с висока компетентност, с активна изследователска, публикационна, популяризаторска дейност, с утвърдени позиции в университетската общност в страната и чужбина. Нехабилитираният състав е перспективен с активни изследователски интереси и прояви. Това осигурява много добро ниво на обучението на студентите и докторантите по право.
- Налице е добре организирана система за насърчаване на академичната мобилност на преподавателите в рамките на европейските програми и двустранното сътрудничество с реализирани изходящи и входящи мобилности за преподаване и изследователска работа.

Като цяло, през акредитационния период ръководствата на ПИФ и на обучаващите катедри са провеждали политика на осигуряване на квалифициран академичен състав, на научното му развитие и академично израстване.

Независимо от това, тъй като качеството на преподавателския състав е основна предпоставка за провеждането на качествена и квалифицирана учебна и изследователска дейност, е нужно и в бъдеще последователно да се следва, отстоява и продължава линията на устойчива кадрова политика за поддържане на собствен качествен и мотивиран академичен състав във всички области на правото с отчитане на бъдещите нужди.

Изискванията на критериите по Стандарт 5 са изпълнени и са подкрепени със съответния доказателствен материал. Нужно е да се има

предвид направената по-горе констатация, че от 59 преподаватели на ОТД във факултета, преподавателите в направление 3.6. Право са значително по-малка част и се препоръчва увеличаване на броя преподаватели на ОТД, обезпечаващи обучението по 3.6.

СТАНДАРТ ESG 6. УЧЕБНИ РЕСУРСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Критерий 6.1. Има осигурена и непрекъснато развиваща се финансова, материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научноизследователската, творческата и спортната дейност по специалността „Право“.

За постигане на високо качество на обучение и научни изследвания са осигурени необходимите финансови средства по реда на *Закона за висшето образование*, като тяхното разходване се извършва в условията на прозрачност.

Учебният процес в Правно-историческия факултет на ЮЗУ се финансира от държавна субсидия и от семестриални такси. За периода от 2014 г. до края на месец 09.2018 г. финансовите средства за обучение на студентите и докторантите са 20 780 408 лв., като от тях 11 496 544 лв. са от държавна субсидия и 9 283 864 лв. – от семестриални такси на студенти и докторанти, съгласно *таблициата на стр. 151 от доклада-самооценка*.

По 6.1.1.

Лекционните и семинарните занятия на студентите от специалността „Право“ се провеждат основно в Учебен корпус № 6 на ЮЗУ „Неофит Рилски“, който е локализиран в центъра на Благоевград в близост до държавните и общинските органи. ПИФ разполага с 15 лекционни зали в този корпус, но има възможност да ползва и 2 зали от Американския университет в България. Факултетът разполага и с 2 зали в Учебен корпус № 5 на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Общата бройка на лекционните зали, които факултетът ползва, е 19.

Залите са оборудвани със съвременна апаратура (мултимедиен проектор и екран, както и бяла дъска). Осигурени са отделни кабинети за първичните звена в рамките на факултета.

Общо материално-техническата база на университета включва 448 аудиторни, семинарни и лабораторни зали и специализирани кабинети. Компютърните зали разполагат с 504 оборудвани места, а кабинетите – с 551. Общият брой на работните места в аудиторните и лабораторните зали е 7714. При необходимост факултетът може да ползва и други аудиторни и семинарни зали и кабинети от общо разполагаемите от университета, извън посочените по-горе. От 2012 г. функционира *Учебна съдебна зала* в Корпус № 6.

Извънаудиторните занимания (конференции, кръгли маси, семинари, научни сесии и т.н.) се провеждат в *Университетския център „Бачиново“*. Центърът разполага не само със зали за провеждане на мероприятия, но и със спортно-тренировъчни зали и спортно-рехабилитационен център, които са на високо ниво.

Както сградите, които са част от учебните корпуси, така и Университетският център „Бачиново“ отговарят на всички нормативни изисквания с регулярно осъществяван мониторинг от съответните контролни органи.

Пространството в учебните зали е съобразено с хигиените и здравните изисквания, определени от МОН и Министерството на здравеопазването. Осигурено е непряко естествено осветление, аудиториите и залите са просторни и гарантират необходимия обем от свеж въздух съобразно заложените в законодателството критерии. Учебните сгради и пространствата в тях са изградени в съответствие със съвременните изисквания и норми на строителството, ергономията и медицината.

Съобразно учебното разписание на студентите от ПИФ за всяка учебна година се разпределят аудитории, семинарни и лабораторни зали, осигуряващи достатъчно пространство и учебни места, необходими за пълноценно провеждане на учебния процес.

Аудиторната площ за учебна заетост на 100 студента е 311,35 кв. м., а работните места за 100 студента за аудиторна работа са 108,19.

Студентите от ПИФ провеждат занятия по учебни разписания за всеки отделен курс и форма на обучение, публично достъпни на интернет страницата на факултета⁴⁴. Местоположението на всяка една от залите за обучение е предварително оповестено.

Студентите и преподавателите от ЮЗУ ползват почивната станция на университета в местността „Предела“, която има база от 50 легла, кухня, барбекю и столова за хранене, които са на разположение целогодишно.

Студентите имат свободен достъп до спортния комплекс на университета, който предлага условия за практикуването на различни видове спорт на открито и закрито.

В зависимост от специалните нужди на студенти и докторанти са предвидени необходимите облекчения както от гледна точка на архитектурната среда, така и на административното обслужване. Учебен корпус № 6, където е разположен ПИФ, е една от първите сгради, в които е осигурен облекчен достъп (рампа, асансьори и др.) за лицата със специални нужди. В *Правилника за образователните дейности на ЮЗУ* за студентите със специални потребности също са предвидени максимално възможните финансови и административни облекчения (освобождаване от такси или такси в намален размер, възможност за обучение по индивидуален план, индивидуално явяване на изпити). Активната е ролята на *Студентския съвет*, който успява да организира и да мотивира студентите по различни начини да подпомагат своите колеги със специални нужди. В ПИФ в момента има студент със специални нужди, на който му предстоят държавни изпити.

По 6.1.2. Наличие на компютърни зали със специализирано оборудване, съобразено с професионалното направление. Осигурен достъп на преподаватели и студенти до безжичен интернет.

Свободен достъп до компютърни зали със специализирано оборудване и свободен, неограничен безжичен достъп до Интернет е осигурен в 3 зали с общо 30 настолни компютъра. Студентите юристи ползват базите данни и интерактивните услуги посредством електронна система и специализираните университетски сайтове.

• площта в м² на компютърни зали на 100 студенти е 19,9;

⁴⁴<http://tt.swu.bg/Schedule/ViewStudentSchedule/>.

- броят компютри на 100 студенти за обучение е 11,4.

Този брой следва да се прецени като достатъчен с оглед на факта, че много от студентите ползват собствени преносими компютри и други мобилни устройства, за което ПИФ е осигурил необходимите условия (достъп до електрическата мрежа, Wi-Fi и др.) .

В залите, в които се осъществява аудиторното обучение, има за ползване 4 броя преносими компютри, 15 броя мултимедийни проектора, 3 CD плеъра, 2 DVD плеъра, 3 броя записващи устройства (диктофони), 2 видеокамери, 2 фотоапаратаи др.

Кабинетите са оборудвани с по 2 компютъра, които са свързани с правно-информационната система „Апис“, до която има безплатен достъп, като е осигурена непрекъснато актуализираща се нормативна уредба и нова съдебна практика. Осигурен е безжичен достъп до интернет.

Осигурен е безплатен достъп на студенти, докторанти, преподаватели и служители на ПИФ до безжичен интернет.

С оглед повишаване на качеството и степента на уникалност на подготвяните от студентите разработки е осигурено ползването на софтуерни продукти за откриване на плагиатство („AdvegoPlagiatus”).

Други софтуерни продукти, които са предоставени, са: „Captative 5 Windows“, „Lirex S&A 1.197“, „GoldSuite 9“, „NI-778032“, „ARC VIEW“, „ARC GIS 3D Analyst“, „ARC GIS SpatialAnalyst“, „SDL Trados 2007 Suite“, „MatLab&Simulink“, „EBSCO“, „АБ-Каталог“, „AdobeIllustrator CS4“, „Adobe CS4 MasterCollection“, „ABBYY FineReader 9Pro“, „SubtitlePlus Professional“, „@prompt Professional 8.0“, „ПИС Apis“.

По 6.1.3.

В университета функционира библиотека, която притежава обемен библиотечен фонд и други информационни ресурси. Разнообразна научна литература е на свободно разположение на студентите в процеса на тяхната подготовка през време на обучението им.

За периода 2014–2018 г. фондът на библиотеката е обогатен с 23 645 тома научна литература, като най-голям е броят на новопостъпилите издания през 2015 г. и 2016 г.

В библиотеката са обособени няколко читални, в които за нуждите на студентите са създадени условия за самостоятелна работа.

Дейността на библиотеката е регламентирана в *Правилника на Университетската библиотека*, съгласно който Университетската библиотека е система от централна библиотека и филиали (факултетни библиотеки). Координацията между библиотеката, учебната и научноизследователската дейност на факултетите и катедрите се извършва от библиотечен съвет.

От 2006 г. Университетската библиотека е настанена в нова сграда, в която е разположена на 2 етажа, има 150 работни места с 4 читални, Заемна служба, Библиографско-информационен отдел, отдел „Комплектуване и обработка на литературата“. Създадени са условия и за ползване на лични преносими компютри посредством осигуряване на достъп до електрическото захранване.

Библиотеката разполага с електронен каталог и възможност за свободен електронен достъп до научни и образователни списания. Интернет каталогът на библиотеката е достъпен за студенти и преподаватели. Информацията за достъпните базиданни непрекъснато се актуализира. От 2017 г. читателите

използват и две нови бази от данни: „ACADEMIC SEARCH ULTIMATE“ и „BUSINESS SOURCE ULTIMATE“.

Университетската библиотека разполага със специално обособен раздел със специализирана правна литература с обхват над 5500 тома, която периодично се обновява с нова. Обновяването на библиотечния фонд става чрез закупуване, дарения и книгообмен. Най-значителен дял имат закупените със средства на университета книги и други библиотечни материали. В началото на всяка учебна година катедрите от ПИФ предлагат списък със заглавия, с които да бъде актуализиран библиотечният фонд на университета. Преподавателите от факултета осигуряват по минимум три екземпляра от своите печатни издания на Университетската библиотека, което е предпоставка за добра осигуреност на студентите с необходимите за обучението им материали.

Чрез националното и международното междубиблиотечно заемане студентите имат достъп до цялата публикувана научна информация. Наличието на безжичен интернет на територията на ПИФ осигурява непрекъснат достъп на студентите и преподавателите до информационните ресурси на библиотеките и до мрежовите услуги на университета.

Студентите, които владеят добре чужди езици, могат да ползват учебна и научна литература на чужд език в библиотеката на Американския университет в България.

На разположение на студентите е *Центърът за юридическа литература*, който е основан през 2000 г. В него е инсталирана правно-информационната система „Сиела“ и информационния модул по Вещно право „Кепси“. За улеснение на студентите, докторантите и преподавателите в Центъра е монтирана копирна машина с магнитни карти.

Всяка година ПИФ отпуска средства за обновяване на библиотечния фонд с литература от „CambridgeUniversityPress“, „Daloz“, „EditionBruylant“, „SweetandMaxweel“. На разположение на студентите е предоставена специализирана правна периодика от 26 заглавия (български и чужди), на които *Центърът за юридическа литература* е абонат.

В рамките на ПИФ съществува *Европейски документационен център* с ръководител доц.д-р Николай Марин. Центърът е създаден през 2007 г. със задачата да насърчава и укрепва преподавателската и изследователската дейност в областта на европейската интеграция. Той е един от деветте европейски документационни центрове в страната като част от мрежата за информизиране на обществеността „EuropeDirect“.

По 6.1.4.

Съобразно изискванията на *НЕДИ*, Правно-историческият факултет не провежда обучение на студенти по право чрез дистанционна форма, за която в рамките на ЮЗУ е създадено специализирано звено – Център за дистанционно обучение.

По 6.1.5.

Академично обслужване. Дидактически ресурси, осигуреност на дисциплините с учебници, учебни пособия и материали за обучение, вкл. на електронен носител.

Преподавателският състав осигурява на студентите юристи учебници, учебни пособия и други материали както за задължителните, така и за

избираемите и факултативните учебни дисциплини. През периода 2014–2018 г. са издадени 16 печатни и 4 дигитализирани монографии, 15 печатни и 8 дигитализирани учебници и учебни помагала, както и 83 статии в реферирани издания с автори – преподаватели от ПИФ на ЮЗУ. Осигуреността на профилиращите дисциплини се гарантира посредством свободния достъп до научната продукция на преподавателите от факултета: научни публикации в национални и международни реферирани списания, учебници, учебни помагала, книги, сборници и др.

Обучението на студентите по право във факултета е осигурено в голямата си част с учебници по основните лекционни курсове. Както беше посочено по-горе, всеки преподавател предоставя поне по три екземпляра от своите публикации на Университетската и Регионалната библиотека. Наличието на добре зареждани книжарници в града дава възможност на студентите да закупуват литература на български език и на чужди езици.

За периода 2014–2018 г. средствата за организация на учебния процес (за закупуване на учебни материали, техника и др.) в Правно-историческия факултет са 72 530 лв.

Академичното обслужване на българските и чуждестранните студенти включва и работата на тюторите, оповестяването на техните имена с възможност за осъществяване на контакт с тях чрез електронните им адреси, определянето на приемно време на преподавателите.

Административно обслужване

Инспекторите, които отговарят за студентското състояние в ПИФ, са на разположение за обработване на необходимата учебна информация. В работата си те използват съвременна компютърна техника – настолни компютри, лазерни принтери и др. С такава техника са оборудвани и секретарите на катедрите, на факултетната канцелария, както и научния секретар на факултета. Служителите във факултетната администрация имат постоянен достъп до интернет и са свързани в локална мрежа.

Приемното време на инспекторите в Учебния отдел на Правно-историческия факултет е строго фиксирано.

Административното обслужване в помощ на студентите по право осигурява възможност за проверка на студентското състояние посредством специална онлайн система. Оценките от положените семестриални изпити се въвеждат в системата, за да могат студентите да проверяват интересуващите ги резултатите в сайта на факултета. С цел гарантиране на добро техническо обслужване и информационно осигуряване на учебно-образователната и научната дейност във факултета е назначен системен администратор.

За проучване мнението на студентите за организацията и обслужването на учебния процес се правят анкети⁴⁵.

Изводи на ПКСПНСО по Стандарт 6:

• ПИФ на ЮЗУ разполага с необходимата съвременна материална база за обучение на студентите в професионалното направление. Факултетът поддържа и развива нейния потенциал чрез оборудване и обновяване съобразно спецификата на учебната и научноизследователската дейност. Има условия за

⁴⁵<http://www.swu.bg/academic-activities/student-opinion-survey.aspx>.

обучение на студенти и докторанти със специални нужди.

- Информационната инфраструктура на ПИФ на ЮЗУ е на съвременно технологично равнище. Поддържа се добра степен на осигуреност на обучението на студенти и докторанти с компютърна техника и информационни ресурси. Структурните звена на ПИФ предоставят нужния достъп на студентите и докторантите до научни издания и бази данни в подкрепа и улесняване на ориентацията им в обучението. Създадени са условия за самостоятелна работа в библиотеката, където има компютъризирани работни места и достъп до интернет.

- Академичното и административното обслужване на студентите в ПИФ на ЮЗУ е регламентирано по начин, който гарантира устойчиво упражняване на студентските права.

- Подкрепата на студентите и докторантите в тяхната учебна, изследователска и творческа работа от страна на преподавателите е активна и разностранна. Налице е добро ниво на ангажираност на преподавателския състав за подобряване качеството на образователния продукт чрез поддържане на непрестанен процес по създаване на нова и актуализиране на вече създадена учебна литература, съответстваща на динамиката в обществените отношения.

Изпълнени са критериалните изисквания на Стандарт 6 за осигуряване на надеждни и леснодостъпни ресурси за обучение и подпомагане на студентите и докторантите. Налице е необходимият доказателствен материал.

СТАНДАРТ ESG 7. УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА

Критерий 7.1. Институцията има изградена организация за управление на информацията, свързана с реализацията на обучението по специалността от регулираната професия „Право” и последващата реализация на завършилите.

По 7.1.1.

Ръководството на Правно-историческия факултет непрекъснато събира и анализира информация за: образователните дейности; социално-битовите въпроси на студентите (стипендии, общежития, осигуряване на столовото хранене, потребностите на студенти в неравностойно положение и с увреждания); научноизследователската дейност и кадровото развитие; международното сътрудничество и международните образователни програми; акредитацията и следакредитационното наблюдение и контрол; функционирането на вътрешната система по качеството; библиотечното обслужване и осигуреността с библиотечен фонд; професионалната реализация на випускниците; издателската дейност; обезпечеността на образователния процес с финансови средства.

Основни начини за събиране на информация са: анкетни проучвания; събиране на становища и отзиви от работодатели; одити, осъществявани от Отдела по качеството по линия на Вътрешната система за качество; срещи на курсовите ръководители, ръководителите на катедри и факултета със студентите.

Пряко отношение към събирането на информация и вземането на

управленски решения имат Студентският съвет и Студентското правителство в ПИФ, особено във връзка с решаването на социално-битови въпроси на студентите (стипендии, общежития и др.).

Наблюдение и управление на профила на студентската популация. Всяка година след приключване на кандидатстудентската кампания публично се оповестява информацията за новия прием (брой на записаните студенти по специалността, форма на обучение, незаети бройки, минимален бал и др.). Информацията се обсъжда и анализира, като се търсят нови възможности за привличане на повече студенти, особено от елитните средни училища в страната.

В *Приложение 18* към настоящия доклад са дадени данни за *приетите студенти по право* през акредитационния период: редовно и задочно обучение, едновременно обучение с друга специалност; държавна поръчка; платено обучение. Техният брой намалява от 349 за учебната 2014/2015 г. на 164 за учебната 2018/2019 г. (за настоящата учебна година записването на студенти все още не е приключило).

Броят на приетите *чуждестранни студенти по право* (Македония, Украйна, Сърбия, Албания и Гърция) – редовна форма на обучение, е между един и пет годишно.

Броят на новоприетите студенти е обвързан с отпусканите от МОН бройки. *През периода ПИФ изпълнява приема на брой студенти, отпускани от МОН, включително и за учебната 2019/2020 г.*

Броят на *действащите студенти* е намалял от 1376 за учебната 2014/2015 г. на 796 за 2018/2019 г. През учебната 2014/2015 г. са се *дипломирали* 359 студенти при 207 през 2017/2018 г.

Наблюдение и управление на развитието и успеха на студентите и процента на прекъсналите и отпадналите. В ПИФ се осъществява контрол върху развитието и успеха на студентите чрез информацията за оценките от семестриалните и държавните изпити. Успехът на студентите, тенденциите в тяхното развитие, процентът на отпадналите от випуските са обсъждани теми на катедрени и факултетни заседания при приключването навсяка изпитна сесия по силата на *Университетската система за осигуряване и оценяване на качеството*.

Средният годишен успех на студентите от специалност „Право“ за 5-годишния период 2014/2015–2018/2019 учебни години е сравнително постоянен със средни стойности „много добър“ (4,81) и „много добър“ (4,86) съответно за редовните и задочните студенти. Прави впечатление, че през последните 3 години се наблюдава увеличение на успеха на студентите от всички курсове както в редовна, така и в задочна форма до „много добър“ (5,28) и (5,49) за отделни курсове.

На срещата на ЕГ с академичния състав някои преподаватели споделиха, че в последно време задочните студенти се представят по-добре от редовните, което се обяснява с по-високата им мотивираност и отговорност.

За специалност „Право“ средногодишният брой на прекъсналите и отпадналите студенти за периода е 92 души (9%) с най-ниска стойност 64 (4,6%) през учебната 2014/2015 г. и най-висока стойност 127 (14,1%) през 2014/2015 г.

Проучване на студентското удовлетворение от програмите. През всяка учебна година периодично се организират срещи между представители на студентите и деканското ръководство или част от академичния състав на факултета, на които се

обсъждат теми, свързани с учебния процес и административното обслужване. Студентите имат възможност лично или чрез своите представители да изразят мнение, да поставят въпроси, да изложат свои идеи, да направят предложения и препоръки.

Въз основа на *Правилата за анкетни проучвания със студенти* Отделът по качеството към ЮЗУ регулярно провежда анкетни проучвания на студентското мнение за удовлетвореността на студентите от учебните програми и качеството на учебните курсове, удовлетвореността от преподавателите на лекции и семинарни упражнения чрез въпросници към процедурата по качеството „*Университетски анкети*“ (ПР 1-05). През първата половина на текущия семестър се провеждат анкетни проучвания по учебни дисциплини, изучавани в предишния семестър, а във втората половина – по дисциплини, изучаващи се в текущия семестър. Резултатите се представят на хартиен носител на ръководителя на факултета, с копие до ръководителя на съответната катедра. Въпросниците, в които е налично мнение на студентите по отворените въпроси, се дават на декана във вид на ксерокопия, който ги предоставя на ръководителите на катедри за предприемане на необходимите мерки.

Наблюдение и управление на учебните ресурси и наличната подкрепа за студентите. Както беше посочено, плановете, програмите, конспектите, библиографиите и други ресурси, необходими за провеждането на учебните занятия и за подготовката за изпитите, са достъпни на сайта на университета. В провежданите ежегодно от Отдела по качество анкетни проучвания се включват и въпроси относно преподавателите и подкрепата, която те оказват на студентите. Освен това всеки студент при дипломирането си попълва анкета относно удовлетвореността от качеството на преподаване и правят препоръки за повишаване ефективността на обучението по специалността. За периода 2014-2019 г. направените анкетни проучвания показват, че *резултатите на преподавателите според студентската оценка се движат в диапазона 4,50–5,86, като повечето преподаватели най-често получават оценка над 5,00.*

На изоставащите студенти се обръща персонално внимание. Работата в тази насока е специално регламентирана във „*Правила за подкрепа на студентите, формиращи продукт, който не съответства на определените изисквания*“ (част от *Наръчника по качеството*). Определят се отговорници, които да подпомагат студентите: с незаверен семестър; ненатрупали кредит, необходим за допускане до изпит; прекъснали поради слаб успех; прекъснали по медицински и социални причини; с неуспешно приключени учебни задължения за текущия курс и записали условно следващата учебна година; незаписали се в определените срокове.

Наблюдение и анализиране на кариерното развитие на завършилите студенти. За проследяване на кариерното развитие на дипломираните студенти от професионално направление „Право“ периодично се провежда електронно анкетиране „eSurvey“ от *Центъра за кариерно развитие*⁴⁶. Реализацията на пазара на труда на завършилите студенти е добра, тъй като повече от половината – 54,8% - работят в област, която е пряко свързана със завършената специалност „Право“. По време на обучението са се реализирали 42,4% от студентите, а през първата година след дипломирането – 45,4%.

⁴⁶[\[http://esurvey.swu.bg/index.php/137921/lang-bg\]](http://esurvey.swu.bg/index.php/137921/lang-bg).

Събраната от анкетните проучвания информация показва, че възпитаниците на ПИФ *успешно се реализират* в съдебната система в качеството си на магистрати, заемащи включително и висши държавни длъжности „съдия“ и „прокурор“, като съдии по вписванията, държавни и частни съдебни изпълнители, като адвокати, разследващи полицаи, служители в ДАНС, в структури на областната и общинските администрации и др.

Актуалните данни, представени на *срещата на ЕГ с потребители*, проведена на 10.07.2019 г., потвърждават изводите за *много добра реализация на завършилите ПИФ студенти*.

Оценка на потребителите за подготовката на завършилите студенти. Преобладаващата оценка, която около 50% от потребителите дават за придобитите от студентите юристи, завършили ПИФ, първоначални теоретични и практически знания, умения и компетенции за справяне с професионалните ангажименти е, че те са „достатъчни“. Очертавайки условията на непосредствената конкурентна среда, анкетиранияте работодатели са склонни да разглеждат завършилите направиенето студенти от ПИФ на ЮЗУ като равнопоставени с техните колеги от други висши училища по отношение на тяхната подготовка. Всеки един от анкетиранияте потребители би се ангажирал с даване на положителни препоръки на възпитаниците на ПИФ за други потребители на кадри.

На проведената среща на ЕГ с потребителите на кадри всички присъстващи аргументирано дадоха много добри оценки за подготовката на студентите от факултета в резултат от провежданото обучение като теория и като получаване на първоначални практически познания и умения.

Ръководството на ПИФ отчита и взема под внимание направените от потребителите на кадри препоръки относно необходимостта от допълнително обучение и квалификация на постъпилите на работа по отношение на специфичните изисквания на упражняваната професия, промените в нормативната уредба, провеждането на повече симулирани съдебни процеси, запознаване на студентите още по време на следването им с работата на институциите и взаимодействието между тях.

По 7.1.2.

Във връзка с подпомагането на цялостната образователна реформа и реализацията на младите хора чрез постигане на *Европейските норми и стандарти в системата на висшето образование*, функционира *Сдружение на завършилите ЮЗУ „Неофит Рилски“*.

Центърът за кариерно развитие предоставя услуги, свързани с подпомагане, подготвяне и подобряване на професионалната реализация на студентите, кариерното им ориентиране и развитие. По отношение на осъществяването на връзка с алумни Центърът разпространява анкетна карта за реализация⁴⁷.

Алумни се канят да споделят своя път към успеха в цикъл от срещи „Тайните на успеха“, както и на редица мероприятия на факултета и катедрите.

През 2016 г. Центърът за кариерно развитие разработва електронен визитник на успешните възпитаници, който представя кариерното развитие на 102 успешно реализирани възпитаници на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Визитникът е

⁴⁷[<http://esurvey.swu.bg/index.php/137921/lang-bg>].

публикуван в сайта на университета⁴⁸ ежегодно се допълва.

По 7.1.3.

ПИФ поддържа актуална база данни за научните постижения в професионалното направление. Актуализирането и промените в съществуващата учебна документация и въвеждането на нови учебни планове и програми се предприемат след проучване на практиката и опита на други утвърдили се в професионалното направление български и чужди университети.

ПИФ е разпознаваем в академичните среди. Факултетът осъществява активен и постоянен обмен на информация с университетски партньори по програмата „Еразъм+” и по проекти на национални и европейски изследователски програми. Той участва равностойно в многостранни споразумения и двустранни договори за сътрудничество с утвърдени български и чуждестранни университетски и други институции⁴⁹. Възможност да се поддържа информация за световните постижения в професионалното направление дава и международната активност на преподавателския състав чрез членство в международни редакционни колегии на списания, в международни научни мрежи и научни дружества.

Изводи на ПКСПНСО по Стандарт 7:

- *ПИФ има изградена добре действаща система за наблюдение и управление и утвърдена практика за обсъждане и публично огласяване на резултатите, свързани с управлението на качеството на образованието и потребностите от промяна относно: профила на студентската популация; развитието и успеваемостта на студентите; студентското удовлетворение от учебните ресурси и оказваната подкрепа на студентите.*

- *Съвкупната информация от Доклада-самооценка и от срещите на ЕГ със студентите и преподавателите показва, че студентите имат високи очаквания и изисквания към обучението си във факултета. Те са добре ориентирани в своите желания и в избора си на професионално направление. Студентските очаквания мотивират въвеждането на учебни програми, които да осигуряват широк избор и възможност за гъвкава реализация на пазара на труда. В основната си част студентите показват висока мотивация и добро усвояване на знанията.*

- *Оценката на потребителите за подготовката на завършилите студенти, свързана с придобитите първоначални теоретични и практически знания, умения и компетенции за справяне с професионалните ангажименти, е*

⁴⁸[<http://online.fliphtml5.com/qdly/aohx/#p=1>].

⁴⁹ПИФ на ЮЗУ поддържа връзки с юридическите факултети на Университета „Париж-Изток Ва де Марн“ /Париж 12/, Брюкселския свободен университет, Московския държавен университет „М. В. Ломоносов“, Университета „Аристотел” - гр. Солун, Гърция, Института „Макс Планк“ за международно и европейско право в Люксембург, Юридическия факултет на Уралския университет в Екатеринбург, Русия, Юридическия факултет на Тракийския университет „Демокрит“ - гр. Комотини, Гърция, Московската държавна юридическа академия - гр. Москва, Русия, Киргизската държавна юридическа академия при Правителството на Република Киргизстан, Юридическия факултет на Карагандинския държавен университет на името на академик О. Е. Букетов, Караганда, Казахстан и др.

много добра. В основната си част възпитаниците на ПИФ се интегрират и реализират успешно в реална работна среда.

- За осигуряване на необходимите предпоставки за установяване, нормално функциониране и развитие на взаимоотношенията между своите бивши и настоящи възпитаници е създадено Сдружение на възпитаниците на ЮЗУ.

- ПИФ поддържа актуална база данни за научните постижения в професионалното направление. Актуализирането и промените в съществуващата учебна документация и въвеждането на нови учебни планове и програми се предприемат след проучване на практиката и опита на други утвърдили се в професионалното направление български и чужди университети. Факултетът е разпознаваем сред академичните среди.

Изискванията на критериите по Стандарт 7 са изпълнени и са подкрепени със съответния доказателствен материал.

СТАНДАРТ ESG 8. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Критерий 8.1. Институциите публикуват ясна, точна, обективна, актуална и лесно достъпна информация за всички дейности, свързани с обучението по специалност „Право“.

По 8.1.1.

Ръководствата на факултета и университета провеждат активна политика за информиране на настоящите и бъдещите студенти и обществеността за своите цели, приоритети и дейности. Основно информационният процес се осъществява от *отдел „Комуникационно и техническо обслужване“* и *отдел „Връзки с обществеността“*. Използват се следните информационни средства:

- сайтът на университета и под-рубриците в него съдържат информация от общ характер за провежданото обучение в професионалното направление „Право“, кандидат-студентски справочници с информация за предлаганите специалности и характеристиките на обучението в тях;

- сайтът на факултета и подрубриците в него съдържат всички необходими детайли, свързани с неговата структура, преподавателския състав, обучението, изпитните сесии, достъпни материали, препоръчителни информационни ресурси и т.н. От структурата и съдържанието на сайта на ПИФ ясно се вижда редовното и коректно огласяване на всички теми и проблеми, свързани с факултета: новости, решения, разпоредби, предстоящи събития. В сайта се дава и информация за начина на кандидатстване в специалността „Право“, предвид факта, че тя е държавно регулирана специалност;

- публикации и излъчвания в централни и регионални медии (Българско национално радио – Благоевград, Дарик радио, Радио „Фокус“, вестниците „Струма“, „Вяра“, „Стандарт“, „Труд“, „Аз-буки“, информационните агенции „Агенция.б“, „Blagoevgrad.eu“, „Struma.com“, „Пирин.нюз“, „ИНФОМРЕЖА“, „Е-79“, „Pirinsko.com“, „Blagoevgrad.utre“, „Фокус“, „Blagoevgrad-news“, „Илинден-Прес“ и др.);

- публикации в социалните мрежи.

По 8.1.2.

На

електронен

адрес

[<http://www.swu.bg/information-for/current-students.aspx>] може да се намери подробна информация за всеки детайл от студентския живот и различните етапи от него, които включват: студентска мобилност „Еразъм+“; информационен пакет за студенти; информационен портал за студенти; университетска библиотека; стипендии, студентско кредитиране, стажове и мобилност; лекционен и изпитен график, държавни изпити, практики; студентски общежития; прием на магистър; следдипломна професионална квалификация; годишни и административни такси; декларация за авторство на студентска разработка; клубове и организации; анкетна карта за реализация на кадри; анкета за кариера и образование.

Налице е *информационен портал*⁵⁰, в който студентите могат да намерят информация за: студентско състояние; подаване на молби за общежитие и за стипендии; Център за кариерно развитие; електронна поща за студенти; актуална информация.

По 8.1.3.

ПИФ периодично обявява условията за обучение, квалификационните форми и перспективите за професионална реализация по следните информационни канали:

- актуална информация за специалностите, условията за прием и обучение може да бъде намерена на сайта на университета в раздел „Кандидат-студенти“⁵¹. Информация за специалността „Право“ може да се намери и на сайта на факултета;

- на сайта на университета се публикува кандидат-студентският справочник, от който бъдещите студенти могат да се информират за предстоящата кандидат-студентска кампания⁵². Освен това справочниците се отпечатват и на хартиен носител. Информация за графика на конкурсните изпити се публикува в печатни издания и в онлайн медии;

- има подробна и достъпна информация за съдържанието на обучаваните дисциплини⁵³, така че студентите да могат бързо да се ориентират и да подберат избираемите и факултативните дисциплини съобразно профила, който искат да придобият;

- периодично на сайта на университета⁵⁴ се публикуват обяви за квалификационни курсове.

По 8.1.4.

Научната продукция и творческите изяви на студенти и преподаватели се популяризират чрез:

- организиране на научни конференции, семинари и кръгли маси с възможност за публикуване на материалите от тях в издавани от *Университетското издателство* сборници;

- организиране на тематични срещи-дискусии, публични лекции, форуми и др., в които студентите и докторантите участват активно;

⁵⁰ [<http://stud.swu.bg/>].

⁵¹ [<http://www.swu.bg/information-for/prospective-students.aspx>].

⁵² [<http://www.swu.bg/media/631480/guidebook.pdf>].

⁵³ [<http://www.law.swu.bg/law/mod/page/view.php?id=1611>].

⁵⁴ [<http://www.swu.bg/academic-activities/academic-programmes/continuing-education.aspx>].

- издаване на електронните списания „Право, политика, администрация“⁵⁵ и „Международна политика“⁵⁶. В тях се публикуват и представят резултатите от изследвания на представители на факултета и университета, на учени от различни страни, като особен приоритет е представянето на млади учени, техните изследвания и научните им достижения. Чрез списанията научната общност бива информирана за проведени научни форуми в рамките на факултета и университета и за резултатите от тях;

- издаване от 2012 г. на списание „*Studia Iuridico-Historica*“ на хартиен носител и в електронен вариант⁵⁷, което е единствено по рода си в България;

- студентските постижения и награди от национални и международни форуми се оповестяват на сайта на университета в раздел „Новини“, на факултетския сайт в раздел „Конференции, форуми, семинари“, чрез традиционните и онлайн медии.

Публикациите от научни форуми, организирани от ПИФ или с участието на преподаватели от факултета, са достъпни за всички студенти: онлайн или в библиотеката.

По 8.1.5.

Условията за мобилност на студенти и преподаватели се съобщават по следните начини:

- правилата за реализиране на студентска и преподавателска мобилност по „Еразъм+“ са публично достъпни на сайта на университета в раздел „Еразъм+“⁵⁸. Налице е подробна информация за общите принципи и критерии за участие, селекционната процедура, необходимата документация за отпускане и признаване на грант, както и формулярите на задължителните документи. Публикувани са и *Практически съвети за Еразъм студента*⁵⁹. Сайтът информира и за входящата студентска мобилност. Оповестени са възможностите за обмен по други програми, например „Фулбрайт“⁶⁰. Информация за възможностите за мобилност на студенти и преподаватели е публикувана и на сайта на *Центъра за кариерно развитие*;

- провеждат се периодично срещи със студенти и преподаватели, за да бъдат разяснени правилата за мобилност и да се улесни изборът на най-подходящата приемаща институция;

- програма „Еразмус“ има собствена интернет страница с разнообразна информация⁶¹;

- публикуват се обяви за стипендии и възможности за мобилност на базата на двустранни споразумения или специализирани програми.

Изводи на ПКСПНСО по Стандарт 8:

• *Представеният доказателствен материал по настоящия и предходните стандарти на Критериалната система за програмна акредитация на специалностите от регулираните професии показва, че в ПИФ на ЮЗУ*

⁵⁵ [<http://www.lpajournal.com/>].

⁵⁶ [<http://ip.swu.bg/>].

⁵⁷ [<https://sih.swu.bg/journal>].

⁵⁸ [<http://www.swu.bg/academic-activities/international-ions...grams/erasmusplus.aspx>].

⁵⁹ [<http://www.swu.bg/academic-activities/international-relations-and-...ice.aspx>].

⁶⁰ [<http://www.swu.bg/academics/fulbright.aspx>].

⁶¹ [<https://www.facebook.com/erasmusswu/>].

„Неофит Рилски” има устойчива система и утвърдени практики за публикуване и популяризиране на необходимата информация за студенти, докторанти и преподаватели и като цяло – за обществеността, относно „жизнения” цикъл на обучението на студентите, квалификационните форми, перспективите за професионална реализация на завършващите студенти, научноизследователската дейност на факултета.

- На академичния състав, докторантите и студентите са осигурени много добри ресурси и възможности за популяризиране на резултатите от изследователската им дейност.

- Информацията относно условията за мобилност на преподавателите, докторантите и студентите е публична и достъпна.

Налице е съответствие с изискванията по Стандарт 8, а именно: ПИФ на ЮЗУ публикува ясна, точна, обективна, актуална и лесно достъпна информация за всички дейности, свързани с обучението по специалност „Право”.

СТАНДАРТ ESG 9. ТЕКУЩ МОНИТОРИНГ И ПЕРИОДИЧЕН ПРАГЛЕД НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 9.1. ПИФ извършва регулярен мониторинг и актуализиране на учебните програми съобразно еволюцията на научните знания и технологии при обучението по специалността.

По 9.1.1.

Институционализирането на вътрешната система по качеството се осъществява чрез изграждането на органи по качеството на три нива: университет; факултети; катедри. За всяка от структурите се специфицират основните функции, както и връзките на взаимодействие при управление на качеството.

На ниво университет при Академичния съвет се формира постоянна комисия – *Университетска комисия по осигуряване и оценяване качество на образованието и акредитацията*, а на ниво факултет – *Факултетна комисия по осигуряване и оценяване качество на образованието и акредитацията*.

Пълномощникът по качеството се подпомага от оперативен съвещателен орган – *Съвет по качеството на образованието*. В състава му се включват: пълномощникът по качеството като председател, отговорниците по качеството на факултетите, администраторът и главния специалист в отдел “Оценяване и поддържане на качеството”.

Мониторингът включва:

- актуалност на учебните програми и потребностите от промяна.

Учебната документация периодично се анализира и обновява в съответствие с развитието и постиженията на науката и резултатите от теоретичните и научно-приложните изследвания, очакванията на студентите и потребностите на практиката (вж. Стандарт 2 на настоящия доклад). Спазването на установения ред за разработване, утвърждаване и изменение на учебната документация, както и за оценка на постиженията на студентите в учебния процес се гарантира с административния контрол на ръководителите на катедрите и на деканското ръководство. Актуализираната учебна документация относно обучението се публикува своевременно на сайта на

факултета, като всяка катедра предоставя актуално описание на учебните задължителни, избираеми и факултативни дисциплини. Учебните програми периодично се актуализират от преподавателски екипи и обсъждат в катедрените съвети, а новите програми се утвърждават от Академичния съвет. Съгласно *Правилника за образователните дейности (чл. 15, ал. 2)* учебната програма по дисциплина от учебния план се рецензира преди нейното утвърждаване от катедрения съвет.

- Позицията на студентите в процеса на професионалната им подготовка.

Проучването на мненията, оценките и предложенията на студентите за качеството и удовлетвореността от учебното съдържание, методите на преподаване и оценяване е регламентирано и се получава с: Въпросник за оценка качеството на обучение по изучавана дисциплина (ОД 1-05-04), Въпросник за оценка качеството на обучение на лекция (ОД 1-05-05), анкетни карти ОД 1-05-06 и ОД 1-05-07. През периода е проведено и нарочно анонимно анкетно проучване сред студентите от трети и четвърти курс в процеса на актуализиране на учебни програми. В катедрите регулярно се обсъждат всички постъпили резултати и *мнението на студентите* се взема в предвид при организирането, осигуряването, провеждането и управлението на учебния процес.

- Постиженията на студентите в хода на професионалната им подготовка.

Студентите са информирани относно нормативната уредба на учебния процес, либерализацията на обучението, стойностно ориентираното обучение. Уточнени са формите, методите и организацията на обучение по учебните дисциплини – за аудиторна и извънаудиторна заетост. Регламентирани са ясни правила за оценяване знанията на студентите и за присъждането на кредити. Разработени са принципите и правилата за написването и оценяването на реферати и за изпълнението на други творчески самостоятелни теми.

В *Университетска система за оценяване знанията, уменията и компетентностите на студентите*⁶² е казано, че катедреният съвет анализира успеваемостта на студентите по показания среден успех на семестриалните изпити по учебните дисциплини. Катедреният съвет назначава експертна комисия от трима преподаватели да анализират успеваемостта по учебните дисциплини, по които средният успех е по-нисък от добър(4) и по-висок от отличен (5,50).

- Качеството на преподаване, съотнесено към съвременните изисквания за оличностяване на образователния процес.

Оличностяването на провежданото обучение в ПИФ, като важно съвременно изискване към образователния процес, се постига чрез:

- създадената практика за наличие на динамична непосредствена връзка на студентите с техните преподаватели: по електронна поща, в социалните мрежи;

- индивидуализацията при оценяването на резултатите от обучението: текущо и окончателно. Стремезът е да се оцени степента на

⁶²[<http://www.swu.bg/media/539119/17%20sistema%20za%20ocenka%20znaniya...0studentite.pdf>].

индивидуалната подготовка на нивото на усвоените от съответния студент знания, както и на нивото на придобитите от него умения;

- системното проучване и съобразяване с мнението на студентите – това е и мотивиращ фактор за тяхното участие в изготвянето и актуализирането на учебните планове и програми, академичната натовареност, изпитните процедури, графика на изпитите;

- възможностите за индивидуална работа и индивидуално представяне в студентските кръжоци и в правните клиники на факултета.

- **Организацията и възможността за динамична промяна на образователната среда.**

От изложеното дотук в настоящия доклад се вижда, че съществуващата система за управление на качеството на образователния процес дава възможност за динамични промени в образователната среда на студентите юристи, както и на средата, в която работят преподавателите от факултета. Това става чрез набелязването на мерки, огласени на заседания на органите за управление на ПИФ и публично оповестени на сайта за изпълнение препоръките от одитите на вътрешната система с цел подобряване на нейната ефективност.

- **Мнението на студентите за качеството на получените знания, съдържанието на учебния план, учебните програми, методите на преподаване и на тази основа перспективата за професионална реализация по специалността.**

По 9.1.2.

Както беше посочено в т. 7.1.1, наблюдението на развитието и успеха на студентите се осъществява чрез информацията за оценките от семестриалните и държавните изпити в базата данни на университетската информационна система. Тази информация дава възможност за анализи в различни разрези (по учебни дисциплини; за студентите от специалността като цяло, по групи, за всеки отделен студент).

Успехът на студентите, тенденциите в развитието им, процентът на отпадналите от випуските са обсъждани теми на катедрени и факултетни заседания.

Изводи на ПКСПНСО по Стандарт 9:

Мнението на ПКСПНСО е, че са изпълнени изискванията по критериите на Стандарт 9 относно:

- съществуването на система за управление и мониторинг на качеството на образователния процес по отношение на: актуалността на учебните програми и потребностите от промяна; позицията на студентите в процеса на професионалната им подготовка; изискването за оличностяване на образователния процес; организацията и възможността за динамична промяна на образователната среда; мнението на студентите за качеството на получените знания, съдържанието на учебния план, учебните програми, методите на преподаване и на тази основа – за перспективата за професионална реализация по специалността;

- осъществяването на непрекъснат мониторинг и последващ анализ на успеваемостта на студентите от ПИФ.

СТАНДАРТ ESG 10. ЦИКЛИЧНО ВЪНШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 10.1. Институциите извършват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на всички учебни програми по професионалното направление.

По 10.1.1.

В ПИФ на ЮЗУ редовно се извършва *самооценка* на цялата учебна документация по специалността, на резултатите и ефективността от преподавателската, научноизследователската и публикационната дейност. Това се прави както на факултетно и катедрено ниво, така и чрезгодишните одити, осъществявани от *Отдела по оценяване и поддържане на качеството към ЮЗУ*. Вътрешното самооценяване в ПИФ е подчинено на *Университетската система за осигуряване и оценяване на качеството на образованието* (вж. т. 1.1.2 на настоящия доклад).

Външното оценяване в ЮЗУ е регламентирано с *Процедурата по управление на качеството относно предприемане на действия във връзка и по повод на външни независими проверки от 2004г.* Външните независими проверки могат да се извършват от: комисии (експертни групи), назначени от министъра на образованието и науката; постоянна комисия за следакредитационно наблюдение и контрол при НАОА; Националната мрежа по качеството на образованието; Европейската мрежа по качеството на образованието и други външни оторизирани структури.

С характер на външно оценяване по отношение на учебната документация и качеството на обучение са регулярните анкети със студенти и абсолвенти и с потребители на кадри. През акредитационния период ръководството на факултета задълбочава политиката за изграждане на трайни взаимоотношения със съдилищата и прокуратурите в Благоевградския съдебен район, с областната и общинските администрации, които са периодично анкетирани с цел ПИФ да подложи на външно оценяване учебните планове и да тества чрез партньорите си качеството на учебните програми.

Основна форма на външен контрол върху качеството на учебния процес се осъществява от експертните групи към НАОА при оценяването и акредитацията на професионалното направление и докторските програми. В указаните срокове се вземат необходимите мерки за изпълнение на препоръките, направени от Акредитационния съвет на НАОА. При всички проверки по линия на САНК и от ЕГ е отчетено изпълнение на направените препоръки. Отчита се положителен ефект от изпълнението на тези препоръки.

По 10.1.2.

ПИФ на ЮЗУ полага непрекъснати усилия за поддържане на своята конкурентноспособност сред останалите юридически факултети в страната чрез подобряване качеството на предлагания на студентите образователен продукт, нивото на техните познания и практически умения.

По 10.1.3.

Всеки държавен изпит на студентите юристи се полага пред държавна изпитна комисия, назначена със заповед на ректора на ЮЗУ, която включва: двама хабилизирани преподаватели, съответно по публичноправни, гражданскоправни или наказателноправни науки; един представител на

практиката. Препоръките на магистратите са особено ценни при подготовката на казусите за практическия изпит, които следва да отчитат релевантната съдебна практика.

Съгласно *Наредбата за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалността „Право“ и професионална квалификация „юрист“*, списъкът с университетски преподаватели, които имат право да изпитват на държавни изпити, се утвърждава на национално ниво от министрите на образованието и науката и на правосъдието. В ПИФ са налични списъците с хабилитирани преподаватели, които могат да участват в комисиите за държавни изпити по гражданскоправни, наказателноправни и публичноправни науки. Преподаватели от други висши училища се включват съобразно броя на изпитните комисии в съответния вид държавен изпит. В изпитните комисии на държавните изпити участват и съдии от Върховния касационен и Върховния административен съд, прокурори от Върховната касационна прокуратура и представители на Министерството на правосъдието.

По 10.1.4.

За повишаване качеството на различните етапи на образователния процес в ПИФ важно значение имат извършваните акредитационни процедури от експертни групи към НАОА и следакредитационни процедури за наблюдение и контрол на магистърските и докторските програми.

Изводи на ПКСПНСО по Стандарт 10:

- *ВПИФ на ЮЗУ редовно се извършват процедури по самооценка на учебната документация по специалността, на резултатите и ефективността от преподавателската, научноизследователската и публикационната дейност.*
- *С характер на външно оценяване са регулярните анкети с действащи студенти и абсолвенти и с потребители на кадри. Анкетните мнения и предложения служат като база за актуализация и усъвършенстване на учебните програми, както и за цялостно подобряване на организацията и качеството на учебния процес.*
- *Положително се оценяват в качеството им на външни одити извършваните акредитационни процедури и следакредитационни процедури за наблюдение и контрол от НАОА. Отчита се тяхното важно значение за повишаване качеството на различните етапи на образователния процес в ПИФ и за осигуряване на качество в европейското пространство за висше образование чрез изпълнението на направените препоръки.*
- *Специалността „Право“ в ПИФ работи в силно конкурентна среда. Факултетът полага непрекъснати усилия за поддържане на своята конкурентоспособност сред останалите юридически факултети в страната чрез нейното непрекъснато изучаване и прилагане на различни подходи за поддържане на висок интерес към специалността и привличане на студенти и докторанти.*
- *Спазва се изискването на НЕДИ в състава на комисиите за държавни изпити да участват преподаватели от други висши училища и потребители, с цел обратна информация за постиженията на студентите.*

Изискванията на Критериалната система по Стандарт 10 са изпълнени.

IV. ЗАКЛЮЧИТЕЛНА ЧАСТ

ПКСПНСО констатира че обучението на студентите и докторантите се извършва в съответствие с държавните и вътрешноуниверситетските разпоредби и с изискванията по стандартите на Критериалната система на НАОА от 2016 г. Като държавно регулирана специалност обучението по право е организирано в съответствие със сега действащата *Наредба за единните държавни изисквания за придобиване на висше образование по специалност „Право” и професионална квалификация “юрист”* от 1996 г. Факултетът има готовност да изпълни и изискванията на новата наредба от 2017 г., влизането в сила на която е отложено за учебната 2020/2021 г.

Могат да се посочат следните основни **силни страни на образователната дейност:**

- ПИФ на ЮЗУ е факултет, доказал обществената си необходимост по отношение обучението по право, конкурентноспособността и разпознаваемостта си в националното и европейското образователно пространство. Трябва да се отчете и голямото регионално значение на факултета с оглед географското положение на града и областта;
- по време на своето 28-годишноъществуване ПИФ на ЮЗУ е формирал своя собствена школа и традиции в обучението по право;
- ПИФ на ЮЗУ разполага с необходимата съвременна материална база и информационна инфраструктура за обучение на студентите и докторантите;
- научноизследователската, публикационната и експертната дейност на преподавателите, докторантите и студентите се интензифицира с разширяване на сътрудничеството с академични и изследователски национални и европейски институции. Тематиката на осъществяваните проекти и на разработваните дисертации е свързана със значими изследователски полета в национален, европейски и световен мащаб;
- през акредитационния период 2015–юни 2019 г. обучението по право в ПИФ на ЮЗУ има развитие във всички аспекти на образователната дейност. Активно се изгражда собствен хабилиотиран и нехабилиотиран академичен състав с поддържане на добра приемственост между поколенията преподаватели. Тази политика се реализира и чрез успешното работещите акредитирани докторски програми;
- осъществяваната от факултета образователна дейност е перспективна с оглед качеството на предлаганото обучение и добрата реализация на завършилите кадри. От създаването си през 1991 г. до момента специалността „Право” в ЮЗУ представлява традиционен интерес от страна на кандидат-студентите, доказателство за което е ежегодното изпълнение на броя на местата за прием, определен от Министерството на образованието и науката.

С оглед на изложените резултати от извършената проверка и направените изводи по отделните стандарти на Критериалната система на НАОА Постоянната комсия по социални и правни науки, сигурност и отбрана изразява мнение пред Акредитационния съвет на НАОА, че може да се продължи акредитацията за прием и обучение в ОКС „магистър” по

специалността „Право“ в Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“.

Постоянната комисия предлага на Акредитационния съвет на НАОА да утвърди **капацитет на специалността от регулирани професии „Право“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград 1600 студенти.**

За поддържане и развитие на обучението по право в ПИФ на ЮЗУ в силно конкурентната среда, ПКСПНСО смята за целесъобразно да се направят следните препоръки:

1. Да продължи линията на устойчива кадрова политика за поддържане на собствен качествен и мотивиран академичен състав по всички области на правото с отчитане на бъдещите нужди. Срок: постоянен.

2. Практическата насоченост в образователната дейност да се обогатява с нови инициативи и форми на аудиторна и извънаудиторна заетост. Срок: постоянен.

Председател на ПКСПНСО:

проф.д.ик.н. Гошо Петков